

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ ТА УПРАВЛІННЯ
ФАКУЛЬТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ

Кафедра публічного управління та
адміністрування і міжнародної економіки

Міжнародна економіка

методичні рекомендації для практичних занять і самостійної роботи для
здобувачів вищої освіти ступеня «бакалавр» спеціальностей 051 «Економіка»,
072 «Фінанси, банківська справа та страхування», 071 «Облік і
оподаткування» денної та заочної форми навчання

Миколаїв
2021

УДК 339.92
М 58

Друкується за рішенням науково-методичної комісії факультету менеджменту Миколаївського національного аграрного університету від протокол № 9 від 18.05.2021 року.

Автори:

І. В. Гончаренко – д-р екон. наук, професор, кафедри публічного управління та адміністрування і міжнародної економіки, Миколаївський національний аграрний університет;

Н. І. Галунець – старший викладач кафедри публічного управління та адміністрування і міжнародної економіки, Миколаївський національний аграрний університет.

Рецензенти:

Л.В. Назарова – д-р. екон. наук, професор, завідувач кафедри економіки та підприємництва факультету економічних наук ЧНУ імені Петра Могили

О.С. Біліченко – канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри економічної теорії і суспільних наук, Миколаївський національний аграрний університет.

© Миколаївський національний аграрний
університет, 2021

ЗМІСТ

Вступ	4
1. Мета та завдання навчальної дисципліни	5
2. Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни	6
3. Перелік та план практичних занять	7
Практичне заняття № 1 - Світова економіка як цілісна система	7
Практичне заняття № 2 - Тенденції розвитку світового господарства	12
Практичне заняття № 3 - Механізм світової економіки	17
Практичне заняття № 4 - Міжнародна торгівля	23
Практичне заняття № 5 - Міжнародні інвестиції	28
Практичне заняття № 6 - Міжнародний кредит	32
Практичне заняття № 7 - Природно-ресурсний потенціал світового господарства	35
Практичне заняття № 8 - Трудові ресурси світового господарства	39
Практичне заняття № 9 - Підприємницькі ресурси світу	43
Практичне заняття № 10 - Галузева структура світового господарства	47
Практичне заняття № 11 - Інтеграційні об'єднання світу	54
Практичне заняття № 12 - ТНК в світовому господарстві	57
Практичне заняття № 13 - Економіка країн Північної Америки	62
Практичне заняття № 14 - Особливості економічного розвитку країн Західної Європи	63
Практичне заняття № 15 - Особливості економічного розвитку країн Південно-Східної Азії	63
Практичне заняття № 16 - Економіка країн Африки	64
Самостійна робота студентів з курсу. Питання самоконтролю	65
Вимоги щодо оформлення презентації	69
Критерії оцінювання знань студента	70
Рекомендована література	

Вступ

Міжнародна економіка є відображенням господарської структури сучасної цивілізації. Вона розкриває найсуттєвіші прояви економічного життя, яке розгортається і функціонує на рівні домашніх господарств, фірм, підприємств окремих країн, але неодмінно має міжнародне забарвлення. Трансформаційні процеси, що відбуваються в Україні, об'єктивно вимагають узгодження національної економічної політики, ринкових перетворень зі світовою системою економічних координат. Передусім це стосується структури економіки, стандартів продуктивності та якості, рівня людського розвитку, конкурентоспроможності товарів та послуг, науково-технологічного, інфраструктурного та інституціонального забезпечення ринкових реформ як основи поступового інтегрування вітчизняного господарства в регіональні і глобальні системи.

Дисципліна «Міжнародна економіка» розкриває найсуттєвіші прояви економічного життя, яке розгортається і функціонує на рівні домашніх господарств, фірм, підприємств окремих країн, ТНК але неодмінно має міжнародні відносини. Дисципліна дозволяє сформувати визначену систему компетентностей та досягти результатів навчання за ОПП.

У процесі навчання всі учасники освітнього процесу зобов'язані дотримуватися принципів *академічної доброчесності* – сукупності етичних принципів та визначених правил провадження освітньої та наукової діяльності, які є обов'язковими для всіх учасників такої діяльності та мають на меті забезпечувати довіру до результатів навчання та наукової діяльності, з урахуванням вимог Закону України «Про вищу освіту», «Про освіту», методичних рекомендацій Міністерства освіти і науки України для закладів вищої освіти з підтримки принципів академічної доброчесності, Кодексу академічної доброчесності у Миколаївському національному аграрному університеті та інших документів.

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Основним призначенням навчальної дисципліни є:

– ознайомлення здобувачів вищої освіти та інших учасників освітнього процесу зі змістом дисципліни, критеріями та засобами оцінювання результатів навчання;

– встановлення відповідності змісту освіти освітньої програми стандартам вищої освіти під час акредитації;

– встановлення відповідності при зарахуванні результатів навчання, отриманих в інших закладах освіти (академічна мобільність), за іншими освітніми програмами, у попередні роки (при поновленні на навчання).

Мета: сформувати систему теоретичних знань, вмінь та практичних навичок у галузі міжнародної економіки, форм, методів та механізмів реалізації міжнародних економічних відносин

Основними завданнями курсу виступають:

- озброїти здобувачів вищої освіти знаннями сутності міжнародної економічної системи та закономірностями її розвитку;

- навчити аналізувати і оцінювати політико-правове, економічне, соціально-культурне середовище та інфраструктуру міжнародної економічної діяльності;

- допомогти освоїти теорії міжнародної торгівлі, прямих і портфельних інвестицій, міжнародного кредитування, міжнародної трудової міграції, валютних курсів, міжнародної економічної інтеграції та глобалізації;

- навчити аналізувати структуру та тенденції розвитку сучасного світового ринку товарів і послуг, фінансового ринку і його сегментів, ринку праці, валютного ринку;

- опанувати знаннями методів і механізмів регулювання міжнародних економічних відносин, механізму міжнародної валютної системи, методології міжнародних розрахунків, розуміння логіки, напрямків і форм розвитку процесів міжнародної економічної інтеграції, особливостей функціонування основних регіональних інтеграційних угруповань, сутності проблем глобалізації розвитку та механізмів їх вирішення;

- вміння використовувати одержані знання у практичній міжнародній економічній діяльності України, враховуючи тенденції і перспективи світо-господарського розвитку.

- **Об'єктом** дисципліни є система економічних відносин, що виникають в процесі діяльності суб'єктів міжнародної економіки.

- **Предметом** дисципліни є сукупність теоретичних, методичних і практичних аспектів функціонування.

Здобувачі вищої освіти вже мають володіти базовими знаннями та компетенціями окремих дисциплін циклу фундаментальної підготовки та дисциплін циклу професійної та практичної підготовки, які заплановані до вивчення освітньо-професійною програмою підготовки здобувачів вищої освіти «Фінанси, банківська справа та страхування».

До переліку дисциплін, які мають бути вивчені раніше, належать: дисципліни (макроекономіка та мікроекономіка, політична економія, статистика) та дисципліни циклу професійної та практичної підготовки (фінанси, інвестування, маркетинг).

2. Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни

Модуль		Змістовий модуль		Обсяги годин для окремих видів навчальних занять і самостійної роботи			
№	Назва	№	Назва	ЛК	ПЗ	СР	Разом
1	Міжнародна економіка	1.1. Світова економіка як цілісна система	Тема 1. Світова економіка як цілісна система	2	2	3	7
			Тема 2. Тенденції розвитку світового господарства	2	2	4	8
			Тема 3. Механізм світової економіки	2	2	3	7
			Тема 4. Міжнародна торгівля	2	2	2	6
			Тема 5. Міжнародні інвестиції	2	2	3	7
			Тема 6. Міжнародний кредит	2	2	2	6
			Всього по змістовому модулю №1	12	12	17	41
		1.2. Ресурсний потенціал світового господарства	Тема 7. Природно-ресурсний потенціал світового господарства	2	2	4	8
			Тема 8. Трудові ресурси світового господарства	2	2	4	8
			Тема 9. Підприємницькі ресурси світу	2	2	4	8
			Тема 10. Галузева структура світового господарства	2	2	3	7
			Всього по змістовому модулю №2	8	8	15	31
			1.3. Економіка країн світу	Тема 11. Інтеграційні об'єднання світу	2	2	3
		Тема 12. ТНК в світовому господарстві		2	2	4	8
		Тема 13. Економіка країн Північної Америки		2	2	3	7
		Тема 14. Особливості економічного розвитку країн Західної Європи		2	2	3	7
		Тема 15. Особливості економічного розвитку країн Південно-Східної Азії		2	2	3	7
		Тема 16. Економіка країн Африки		2	2	2	6
		Всього по змістовому модулю №3		12	12	18	42

3. ПЕРЕЛІК ТА ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практичні завдання з курсу «Міжнародна економіка» виконуються здобувачами вищої освіти протягом семестру згідно з програмою курсу з метою закріплення теоретичних знань. Викладачем, який веде практичні заняття, здійснюється поточний контроль виконання практичних завдань шляхом перевірки наявності виконаних завдань та індивідуальної співбесіди зі здобувачем вищої освіти за кожним завданням. Кожне завдання оцінюється окремо відповідно до встановлених критеріїв оцінки.

Виконання практичних завдань має творчий характер. Попередньо здобувач вищої освіти повинен вивчити відповідні теми за рекомендованою літературою, список якої наведено у кінці робочої програми. З незрозумілих питань курсу здобувач вищої освіти може одержати консультацію викладача дисципліни у відповідні дні, за графіком, установленим кафедрою.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 1 «СВІТОВА ЕКОНОМІКА ЯК ЦІЛІСНА СИСТЕМА»

Мета заняття: сформувати систему теоретичних знань, вмій та практичних навичок у галузі міжнародної економіки, форм, методів та механізмів реалізації міжнародних економічних відносин

План лекції

1. Поняття міжнародної економіки. Критерії виділення підсистем світового господарства.
2. Міжнародний та світогосподарський поділ праці.
3. Етапи еволюції міжнародної економіки

Завдання 1. Дайте відповідь на питання

1. Дайте визначення предмету дисципліни «Міжнародна економіка»?
2. Що є предметом теорії міжнародної економіки?
3. Що являє собою міжнародна економічна система?
4. Назвіть основні структурні елементи міжнародної економічної системи?
5. В чому полягає сутність світового господарства?
6. Що являє собою міжнародний поділ праці? Назвіть основні його форми.
7. Назвіть чинники, що зумовлюють розвиток міжнародного поділу праці?
8. В чому полягає сутність світогосподарського поділу праці?
9. Назвіть основних суб'єктів міжнародної економіки.
10. У чому сутність відкритості економіки?
11. Назвіть ознаки міжнародної економіки

12. Назвіть основні критерії відкритості національної економіки?

13. Визначить міжнародні економічні відносини як поняття та назвіть основні форми міжнародних економічних відносин?

14. Перерахуйте та охарактеризуйте критерії виділення підсистем світового господарства.

15. Назвіть підсистеми, які є структуроутворюючими метасистеми світового господарства. Охарактеризуйте кожну з них.

Завдання 2. Підберіть до кожного терміна в лівому стовпчику визначення з правого

№ п/п	Термін		Визначення
1	Світова економіка	А	Господарство, розвиток якого визначається тенденціями, що діють в світовому господарстві
2	Мета світової економіки	Б	Показник, що свідчить, наскільки зросте імпорт у випадку збільшення ВВП на 1%
3	Відкрита економіка	В	ВВП в поточних цінах
4	Екстенсивний тип розвитку	Г	ВВП в базових цінах
5	Інтенсивний тип розвитку	Д	Задоволення потреб населення, що постійно зростають
6	Коефіцієнт еластичності попиту на імпорт	Є	Економічна система, що самовідтворюється на рівні виробничих сил і виробничих відносин
7	Валовий світовий продукт	Ж	Досягається за рахунок кількісного збільшення факторів виробництва на незмінній технічній основі
8	Номінальний ВВП	З	Базується на збільшенні масштабів виробництва шляхом якісного удосконалення факторів виробництва
9	Реальний ВВП	І	Загальний обсяг кінцевих товарів та послуг, вироблених на території всіх країн світу
10	Національний доход	К	Валовий внутрішній продукт за мінусом амортизації

Відповіді: 1) ___; 2) ___; 3) ___; 4) ___; 5) ___; 6) ___; 7) ___; 8) ___; 9) ___; 10) ___.

Завдання 3. Дискусійні питання (поділити студентів на групи, 5хв на підготовку виступу)

1. Якими, на Ваш погляд, причинами зумовлений перехід багатьох країн від замкнених національних господарств до економіки відкритого типу,

поверненої у напрямку зовнішнього рику? Чому на сучасному етапі окрема країна не може існувати ізольовано від світових господарських зв'язків?

2. Чи не є відкрита економіка загрозою національній безпеці країни?

Завдання 4. Охарактеризуйте географічну структуру світу. Відповідь наведіть у вигляді таблиці 1.

Таблиця 1. Географічна структура світу

Частини світу	
Материки	
Країни Європи	
Країни Азії	
Країни Південної Америки	
Країни Північної Америки	
Країни Африки	
Країни Австралії та Океанії	

Завдання 4. Підготувати реферат

Теми рефератів

1. Фактори й особливості розвитку сучасного світового господарства
2. Типи класифікації країн за рівнем соціально-економічного розвитку.
3. Модифікація глобальної моделі міжнародного поділу праці.
4. Принципи й стратегія зовнішньоекономічної діяльності України.
5. Місце України в сучасному міжнародному поділі праці.
6. Інтернаціоналізація економічного розвитку та форми її прояву.

Завдання 5. Скласти словник ключових понять та термінів (у зошит письмово): словник в мудлі до практичного заняття 1.

Завдання 6. Охарактеризуйте етапи еволюції міжнародної економіки. Відповідь оформіть у вигляді таблиці 2.

Таблиця 2. Етапи еволюції міжнародної економіки

Хронологічний період	Головні риси суспільного розвитку	Зміст етапів еволюції міжнародної економіки

Завдання 7. Знайдіть правильну відповідь або декілька правильних відповідей

1. Світова економіка – це:

- а) сукупність національних господарств, що пов'язані системою міжнародного поділу праці, економічних і політичних взаємовідносин;
- б) загальний обсяг товарів і послуг, вироблених на території всіх країн за визначений період часу;
- в) господарство, направлений розвиток якого визначається, що діють в світовому господарстві.

2. Які бувають типи розвитку країн:

- а) розвинутий, нерозвинутий;
- б) відкритий, закритий;
- в) екстенсивний, інтенсивний.

3. Метою світової економіки є:

- а) достатній рівень економічного розвитку країни;
- б) ефективний міжнародний розподіл праці;
- в) торгівля між країнами;
- г) задоволення потреб населення, що постійно зростають.

4. Основним показником розвитку світового господарства є:

- а) валовий внутрішній продукт;
- б) валовий національний продукт;
- в) валовий світовий продукт;
- г) національний доход.

5. Які критерії виділення підсистем світового господарства:

- а) рівень економічного розвитку, рівень життя
- б) рівень соціального розвитку, соціальна структура економіки, тип зовнішньоекономічних зв'язків;
- в) рівень економічного розвитку, соціальна структура економіки, тип економічного розвитку, характер зовнішньоекономічних зв'язків.

6. Від чого залежить соціальна структура економіки?

- а) від кількості проданої продукції;
- б) від рівня життя;
- в) від характеру реалізації прав. власності;
- г) від забезпеченості корисними копалинами.

7. 50 – 70-ті роки як один з етапів формування світового господарства характеризується:

- а) кризовими явищами в розвитку світового господарства;
- б) виникненням інтеграційних групувань: ЄС, країн економічної взаємодопомоги тощо;
- в) посиленням ступеня освоєння географічного простору, економічної взаємозалежності і взаємодії.

8. Господарство, розвиток якого визначається тенденціями, що діють в світовому господарстві – це:

- а) закрита економіка;
- б) національне господарство;
- в) відкрита економіка;

г) міжнародна економіка.

9. Який період характеризується кризовими явищами в світовому господарстві?

- а) 20 – 40 роки;
- б) 50 – 70 роки;
- в) 80 – 90 роки.

10. В якій валюті проводиться розрахунок валового світового продукту :

- а) ієнах;
- б) доларах;
- в) гривнях;
- г) євро.

11. Валовий внутрішній продукт в поточних цінах – це:

- а) реальний ВВП;
- б) максимальний ВВП;
- в) мінімальний ВВП;
- г) номінальний ВВП.

12. До якої групи належать країни з національним доходом на душу населення від 1 до 9 тис. дол.?

- а) до першої;
- б) до другої;
- в) до третьої.

13. Згідно якого критерію визначають поняття “закритої” та “відкритої” економіки?

- а) рівень економічного розвитку;
- б) соціальна структура населення;
- в) тип економічного розвитку;
- г) рівень і характер зовнішньоекономічних зв'язків.

14. Який ВВП зростає швидше?

- а) номінальний;
- б) реальний;
- в) мінімальний;
- г) зростають однаково.

15. ВВП в базисних цінах – це:

- а) реальний ВВП;
- б) номінальний ВВП;
- в) максимальний ВВП;
- г) мінімальний ВВП.

16. Задоволення потреб населення, що постійно зростають є

- а) метою світової економіки;
- б) метою відкритої економіки;
- в) критерієм відкритої економіки;
- г) показником світової економіки.

17. Основою системи світової економіки є:

- а) торгівля товарами та фінансові відносини;
- б) розподіл капіталу та робочої сили між країнами;
- в) захист навколишнього середовища;
- г) міжнародне та національне виробництво, розподіл, обмін та споживання матеріальних та духовних благ.

18. Чистий експорт – це:

- а) загальна величина експорту за рік;
- б) величина фінансових потоків від експорту;
- в) різниця між надходженнями по експорту та надходженнями по імпорту;
- г) різниця між надходженнями по імпорту; та надходженнями по експорту.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 2 «ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СВІТОВОГО ГОСПОДАРСТВА»

Мета заняття: сформувати систему теоретичних знань, вмінь та практичних навичок щодо тенденцій розвитку світового господарства

План лекції

1. Типологія країн світу
2. Постіндустріалізація - основна тенденція в сучасній світовій економіці
3. Інтеграція, взаємозалежність та економічна безпека

Завдання 1. Дайте відповідь на питання

1. Як визначається становище окремих країн у міжнародній економіці.
2. Дайте визначення поняттю «постіндустріалізація» та до яких змін в світовій економіці вона веде.
3. Сутність і особливості міжнародної економічної інтеграції
4. Назвіть та охарактеризуйте форми міжнародної економічної інтеграції
5. Назвіть основні відмінності МЕІ від традиційного економічного співробітництва.
6. Чому міжнародна економічна інтеграція відбувається не між всіма країнами світу одночасно, а переважно на кордонах регіонів?
7. Назвіть найважливіші риси постіндустріальної економіки.
8. Визначте рівні розвитку міжнародної економічної інтеграції.
9. Які тенденції розвитку, на Вашу думку, притаманні сучасному світовому господарству?
10. Що таке глобалізація світового господарства?

Завдання 2. Підберіть до кожного терміна в лівому стовпчику визначення з правого

№ п/п	Термін		Визначення
1	Індекс розвитку суспільства	А	Група країн, що перейшли від адміністративно-командної економіки до ринкової
2	Група розвинутих країн	Б	Країни з порівняно сучасною структурою економіки та з високими темпами економічного розвитку
3	Група країн, що розвиваються	В	Перехід від індустріального суспільства до постіндустріального
4	Група країн з перехідною економікою	Г	Головний ресурс постіндустріального суспільства
5	Нові індустріальні країни	Д	Взаємодія країн, що виключає завдання шкоди економічним інтересам будь-якої країни
6	Країни ОПЕК	Є	Країни з ринковою економікою і високим рівнем соціально-економічного розвитку
7	Постіндустріалізація	Ж	Група країн з ринковою економікою та низьким рівнем економічного розвитку
8	Знання	З	Об'єктивний процес розвитку стійких економічних зв'язків і поділу праці національних господарств, що близькі за рівнем економічного розвитку
9	Інтеграція	І	Країни-експортери нафти
10	Міжнародна економічна безпека	К	Показник, що включає індекс прогнозу тривалості життя, рівень освіти, рівень життя

Відповіді: 1)___; 2)___; 3)___; 4)___; 5)___; 6)___; 7)___; 8)___; 9)___; 10)___.

Завдання 3. Дискусійні питання (поділити студентів на групи, 5хв на підготовку виступу)

1. Поміркуйте, чому у світовому господарстві відбувається перехід економічного лідерства від національних економік до ТНК.
2. Проблеми інтеграції України у світове господарство.

Завдання 4. Підготувати реферат

Теми рефератів

1. Міжнародна економічна інтеграція як об'єктивний процес і вищий рівень розвитку МЄВ.
2. Основні форми міжнародної економічної інтеграції та їх порівняльна характеристика за ключовими критеріями.
3. Охарактеризувати логіку розвитку ЄС у хронологічному контексті.

4. Особливості процесів економічної інтеграції в Північній Америці.
5. Порівняльна характеристика процесів економічної інтеграції країн Латинської Америки та Азії.
6. Сучасні проблеми інтеграції східноєвропейських країн.
7. Участь України в інтеграційних угрупованнях.

Завдання 5. Скласти словник ключових понять та термінів (у зошит письмово): словник в мудлі до практичного заняття 2.

Розрахункове завдання 6. Макроекономічні показники мають велике значення, тому що дозволяють оцінити загальний стан економіки країни, виміряти обсяг виробництва в конкретний період часу, розкрити фактори, що безпосередньо визначають функціонування економіки, як у короткостроковій, так й у довгостроковій перспективі. Макроекономічні показники служать також основою для прийняття тих або інших політичних рішень і визначення державної політики.

Валовий національний продукт (GNP) — це сума доданої вартості, яка виготовлена всередині країни, і чистого факторного доходу з-за кордону.

$$GNP = GDP + NY = (C + I) + (X - IM + NY + NT), \text{ де}$$

GDP - Валовий внутрішній продукт

NY – чистий факторний дохід з-за кордону.

C – споживання (домашніх господарств, підприємств, уряду);

I – внутрішні інвестиції (капіталовкладення).

X – експорт товарів та не факторних послуг

IM – імпорт товарів та не факторних послуг

NT – чисті трансферти з-за кордону

В кожній окремій країні показник ВВП розраховується на основі системи національних рахунків:

ВВП по доходах = передбачає сумування вказаних складових З/п + П. корпорацій. + рента + оренд. + відсотки за кредит + непрямі податки + амортизація

$$\text{або ВВП за доходами} = W + P_r + i + R + A_m + I_T,$$

де W – заробітна плата; P_r – прибуток; i – відсоток; R – рента; A_m – амортизація; I_T – непрямі чисті податки.

ВВП по витратах = передбачає сумування вказаних складових споживчі витрати + державні витрати + інвестиції + чистий експорт

$$\text{ВВП за витратами} = C + I + G + NE,$$

де C – споживчі витрати; I – приватні валові інвестиції; G – державні витрати; NE – чистий експорт.

Номинальний ВВП (ВВП_н) – це загальний обсяг виробництва, який вимірюється в поточних цінах, тобто в цінах, що існують на момент виробництва.

Реальний ВВП (ВВП_р) – загальний обсяг виробництва, який вимірюється в постійних (незмінних, базових) цінах, (приймається за базу), тобто на величину цього показника впливає лише зміна обсягів виробництва:

Індекси цін відображають співвідношення між сукупною ціною певного набору товарів та послуг (ринкового кошика) для певного поточного року й сукупною ціною ідентичної або схожої групи товарів та послуг у базовому році.

На величину номінального ВВП впливають зміни як фізичного обсягу продукції, так і рівня цін. Тому виникає питання, якою мірою це пов'язано зі зміною фізичного обсягу виробництва, а якою - зі зміною цін чи обома обставинами водночас. Для визначення ВВП з урахуванням лише зміни фізичного обсягу виробництва потрібно здійснити **коригування показника номінального ВВП**.

Процес коригування номінального ВВП здійснюється за допомогою дефлятора ВВП. Це дає змогу **інфлювати** (збільшити грошовий вираз ВВП з урахуванням динаміки цін) або **дефлювати** (зменшити грошовий вираз ВВП з урахуванням динаміки цін). Результатом цього коригування є обчислення реального ВВП для кожного року у постійних цінах, тобто цінах базового року.

Найточнішим методом інфлювання або дефлювання номінального ВВП даного року є ділення номінального ВВП на індекс цін ВВП (дефлятор ВВП) і помноження одержаного результату на 100, тобто

$$\text{ВВП}_p = \text{ВВП}_n / I_c * 100$$

Завдяки **інфлюванню** номінального ВВП грошовий вираз реального ВВП збільшується в ті роки, в яких ціни були нижчими від цін базового року. За допомогою **дефлювання** номінального ВВП грошовий вираз реального ВВП зменшується стосовно тих років, в яких ціни були вищими від цін базового року.

Індекс розвитку людського потенціалу (ІРЛП)/Індекс людського розвитку - це підсумковий показник для оцінювання довгострокового прогресу людського розвитку у трьох основних площинах: довготривале та здорове життя; доступ до знань; гідний рівень життя.

$$\text{ІРЛП (HDI)} = \frac{I_{life} + I_{educ} + I_{inc}}{3}$$

Назва показника	Формула для розрахунку	Умовні позначення
Індекс тривалості життя	$I_{life} = \frac{x_i - x_{min}}{x_{max} - x_{min}}$	<p>очікувана тривалість життя при народженні населення і-ї території;</p> <p>максимальне значення показника (прийнято на рівні 85 років);</p> <p>мінімальне значення показника (прийнято на рівні 25 років)</p>

Індекс рівня освіти	$I_{educ} = \frac{2x_{adult} + x_{child}}{3}$	індекс грамотності дорослого населення; індекс сукупної частки учнів у загальній чисельності населення відповідного віку;
Індекс грамотності дорослого населення Індекс сукупної частки учнів у загальній чисельності населення відповідного віку	$x_{adult} = \frac{x_i - x_{min}}{x_{max} - x_{min}}$ $x_{child} = \frac{x_i - x_{min}}{x_{max} - x_{min}}$	визначає частку освічених серед дорослого населення на i -тій території у відсотках (для розрахунку i сукупну частку учнів у відсотках (для розрахунку) максимальне значення обох показників (прийнято на рівні 100%); мінімальне значення обох показників (прийнято на рівні 0%)
Індекс скоригованого реального ВВП на душу населення	$l_{inc} = \frac{\lg x_i - \lg x_{min}}{\lg x_{max} - \lg x_{min}}$	скоригований реальний ВВП у розрахунку на рік (за паритетом купівельної спроможності) на душу населення i -ї території; максимальне значення показника (прийнято на рівні 40 000 дол. США на рік); мінімальне значення показника (прийнято на рівні 100 дол. на рік)

Задача 1. Наступна таблиця показує номінальний ВВП і відповідні індекси цін у США за деякий період. Розрахуйте реальний ВВП. Вкажіть в кожному випадку, що Ви робите з показником номінального ВВП – інфлюєте чи дефлюєте?

Рік	Номінальний ВВП, млрд.дол	Індекс цін,%	Реальний ВВП, млрд.дол.
1947	235,2	22,1	
1966	428,2	28,1	
1977	816,4	35,9	
1983	1359,3	49,5	
2003	2249,7	72,2	
2020	3405,7	103,9	

Задача 2. За даними національних рахунків, економічний розвиток країни в 200X році характеризується наступними показниками:

Рахунок	Млн.грн.
Відсоток за кредит	12
Валові інвестиції	55
Заробітна плата	218
Прибуток корпорацій	113
Непрямі податки, неподаткові зобов'язання	22
Рентні платежі власникам	20
Податки на прибуток корпорацій	50
Чистий експорт товарів та послуг	9
Державні закупки товарів та послуг	90
Чисті інвестиції	45
Доходи від власності	21
Чисті субсидії державним підприємствам	2
Трансфертні платежі населенню	23
Споживчі витрати	260

Розрахувати: 1) обсяг ВВП по потоку доходів;
2) обсяг ВВП по потоку видатків;
3) обсяг НД.

Завдання 7. На прикладі країни охарактеризуйте основні показники розвитку світового господарства (країни не повинні повторюватися)

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 3 «МЕХАНІЗМ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ»

Мета заняття: сформувати систему теоретичних знань, вмій та практичних навичок щодо механізму світової економіки

План лекції

1. Поняття та інструменти механізму світової економіки.
2. Структура механізму.
3. Світовий економічний порядок.

Завдання 1. Дайте коротку відповідь на запитання

1. Яка суть поняття «механізм світового господарства»?
2. Які функції виконує механізм світового господарства?
3. Який механізм впливу світових цін на світове господарство?
4. Як впливає позичковий відсоток на рух капіталу?
5. Який механізм впливу на економіку валютного курсу?
6. Назвіть інструменти впливу ТНК на світове господарство.
7. Які інструменти впливу національної держави на світове господарство?
8. Як впливають регіональні інтеграційні угруповання на функціонування світового господарства?

9. Охарактеризуйте роль міжнародних економічних інститутів.
 10. Які характерні риси світового економічного порядку?
 11. У чому полягають принципові відмінності концепції НМЕП і НМП?

Завдання 2. Підберіть до кожного терміна в лівому стовпчику визначення з правого

№ п\п	Термін		Визначення
1	Механізм світового господарства	А	Співвідношення обміну між валютами, ціна грошової одиниці однієї країни, виражена в грошових одоніцях інших країн
2	Світовий ринок	Б	Вона дозволяє оцінити відповідність виробництва товару міжнародним потребам і стимулювати зміни у виробництві для забезпечення критеріям потреб
3	Внутрішній ринок	В	Ринки, які переходять національні межі
4	Іноземний ринок	Г	Здійснюються операції між місцевими резидентами, джерело ресурсів – внутрішнє виробництво
5	Міжнародний ринок	Д	Здійснюються операції між іноземними клієнтами та місцевими та змішаними по капіталу інститутами
6	Система ціноутворення	Є	Сукупність внутрішніх, іноземних і міжнародного ринку
7	Облікова ставка	Ж	Єдиний капітал, що диверсифікується за різними напрямками
8	Валютний курс	З	Включає такі міжнародно-регулюючі структури як міжнародна валютна система, загальносвітова торговельна система, міжнародні принципи оподаткування
9	Концерн	І	Суспільна система організації виробничих сил, сукупність форм і методів регулювання економічних процесів в світовому масштабі; організаційно-правових основ, що обумовлюють виробництво, обмін і споживання виробничих ресурсів
10	Світовий економічний порядок	К	Регулює попит на кредит і впливає на відтворювальний процес

Відповіді: 1)___; 2)___; 3)___; 4)___; 5)___; 6)___; 7)___; 8)___; 9)___; 10)___.

Завдання 3. Міжнародні економічні операції в більшості випадків пов'язані з обміном однієї національної валюти на іншу. Опишіть переваги та недоліки міцної гривні для держави та бізнесу, відповідь оформіть у вигляді таблиці 1.

Таблиця 1. Переваги та недоліки міцної гривні для держави та бізнесу

Для держави		Для бізнесу	
переваги	недоліки	переваги	недоліки

Завдання 4. Вкажіть чинники впливу на розмір процентної ставки, відповідь оформіть у вигляді таблиці 2.

Таблиця 2. Чинники впливу на розмір процентної ставки

Чинники	Зміст впливу

Завдання 5. Підготувати реферативне повідомлення (не більше 2 стор комп'ютерного тексту). **Теми повідомлень:**

1. Специфіка позичкового капіталу у міжнародній економіці та проблеми зовнішньоекономічної заборгованості.
2. Економічна безпека держави (на прикладі країни).
3. Роль ТНК в сучасному світовому господарстві.
4. Паритет купівельної спроможності (ПКС) та роль доходів у зростанні цін.
5. Реальний і номінальний валютний курс.
6. Олігополістичний ринок та особливості його функціонування в Україні.
7. Особливості формування цін на світових ринках.

Розрахункове завдання 6. Індекс Ласпейреса (або агрегатний індекс цін) показує як змінюються ціни за два періоди, що порівнюються, якщо структура виробленого ВВП залишається незмінною.

Індекс має вигляд:

$$I_p^r = \frac{Sp_1q_0}{Sp_0q_0}$$

де p_1, p_0 – ціни відповідно в поточному і базисному періодах; q_0 – обсяг виробництва в базисному періоді.

Цей індекс дещо завищує темпи зростання рівня цін, оскільки при його розрахунку нехтують тим фактом, що із зміною цін, безперечно, відбуваються зміни в структурі споживчих товарів.

Задача 1. Розрахуйте індекс цін, якщо були вироблені товар А, Б, В в кількості 100, 75 та 50 одиниць та відповідно продані за ціною 100, 150 та 75 грошових одиниць за штуку. В минулому році ціни були такими: 60, 90 та 80 грошових одиниць відповідно.

Задача 2. Зміна стану країн по ВВП на душу населення, дол. Наведену в таблиці 3

1) Поясніть, чому за історично невеликий період часу відбулося значне збільшення ВВП на душу населення?

2) Розрахуйте приріст ВВП на душу населення по країнах. Дайте характеристику руху країн по групах.

Задача 3. Фактичний ВВП дорівнює 1000 млрд. грош. Од. Природний рівень безробіття – 5%, фактичний – 7%. Розрахувати потенційний ВВП та економічні втрати від безробіття.

Таблиця 3. Зміна стану країн по ВВП на душу населення, дол.

2000 рік		2020 рік	
Країни	ВВП на душу населення	Країни	ВВП на душу населення
I група (нижчий)	500	I група (нижчий)	1450
Гана	460	Бангладеш	930
Єгипет	510	Бірма	1080
Індія	625	Гана	1110
		Пакистан	1775
		Індія	1880
II група (нижній середній)	675	II група (нижній середній)	2400
Китай	650	Єгипет	2280
Бірма	665	Філіппіни	2440
Пакистан	685	Країни СНД	3685
Бразилія	700	Перу	3800
Тайвань	760	Бразилія	5350
		Таїланд	5515
III група (верхній середній)	1150	III група (верхній середній)	6000
Таїланд	810	Мексика	5720
Перу	815	Китай	6285
Південна Корея	850		
Японія	1135		
Мексика	1155		
IV група (вищий)	3200	IV група (вищий)	18000
Країни СНД	1120	Португалія	14565
Португалія	1410	Іспанія	15265

Норвегія	1760	Нова Зеландія	16070
Іспанія	2040	Англія	19700
Швеція	2560	Бельгія	19960
Канада	2760	Швеція	19970
Бельгія	3650	Австралія	20610
США	4100	Японія	20615
Австралія	4300	Норвегія	22300
Нова Зеландія	4320	Канада	22400
Англія	4600	США	27270
Весь світ	1200	Весь світ	5700

Завдання 7. Скласти словник ключових понять та термінів (у зошит письмово): словник в мудлі до практичного заняття 3.

Завдання 8. Знайдіть правильну відповідь або декілька правильних відповідей

1. Головною силою світового господарства є:

- а) внутрішній ринок;
- б) світовий ринок;
- в) світовий економічний порядок;
- г) торгівля.

2. Інструментами механізму світового господарства є:

- а) міжнародна ціна;
- б) ставка позичкового відсотка;
- в) міжнародні відносини;
- г) валютний курс;
- д) транснаціональні банки.

3. Світовий ринок являє собою сукупність:

- а) внутрішнього і зовнішнього ринків;
- б) внутрішнього, іноземного і зовнішнього ринків;
- в) внутрішнього, іноземного і міжнародного ринків.

4. Структура світового господарства є:

- а) одноступеневою;
- б) двоступеневою;
- в) трьохступеневою.

5. Державне регулювання зовнішньої сфери здійснюється за допомогою таких заходів:

- а) валютного курсу;
- б) нетарифних заходів;
- в) ставки позичкового відсотка;
- д) митних тарифів.

6. На внутрішньому ринку здійснюються операції між:

- а) місцевими резидентами;
- б) немісцевими резидентами;

в) місцевими і немісцевими резидентами.

7. Що регулює попит на кредит і впливає на відтворювальний процес?

- А) валютний курс;
- б) міжнародна ціна;
- в) облікова ставка.

8. Концерни представляють собою:

- а) міжнародні організації;
- б) транснаціональні корпорації;
- в) єдиний капітал, що диверсифікується за різними напрямками;
- г) групу підприємств промисловості.

9. Які форми руху капіталу не відносять до інструментів механізму світової економіки?

- А) валютний курс;
- б) міжнародна ціна;
- в) міжнародний картель;
- г) ставка позичкового відсотку.

10. Ліквідація боргів найменш розвинутих країн – це:

- а) причина ліквідації економічної відсталості країн;
- б) важливий напрямок нового економічного порядку;
- в) завдання самих найменш розвинутих країн;
- г) найважливіша риса постіндустріальної економіки.

11. Середній приріст ВВП в світі щорічно складає:

- а) 2 %;
- б) 4 %;
- в) 10 %;
- г) 25 %.

12. Світова економіка включає такі регулюючі структури:

- а) міжнародна валютна система, торгівельна система, принципи оподаткування;
- б) інвестиційна система, кредитна система, податки;
- в) міжнародна валютна система, зовнішній борг країни, система оподаткування.

13. Основна функція механізму світового господарства:

- а) регулювання пропорцій світового виробництва;
- б) глобалізація економіки;
- в) економічна реалізація прав власності.

14. Основним положенням документу “Про новий світовий порядок” (1991 рік) є:

- а) колективна безпека та закріплення США як єдиної наддержави;
- б) закріплення провідної ролі країн “великої сімки”;
- в) закріплення провідної ролі США, країн “великої сімки”, Росії та Китаю.

15. Головними ланками світового економічного порядку є:

- а) НАТО;
- б) МВФ;
- в) ООН;
- г) ВТО.

16. Яке господарське об'єднання має власну збутову, кредитно-фінансову та дослідницьку систему?

- А) держава;
- б) міждержавні організації;
- в) підприємницькі міжнародні організації;
- г) концерни.

17. На внутрішньому ринку джерелом ресурсів є:

- а) внутрішнє та зовнішнє виробництво;
- б) внутрішнє виробництво
- в) зовнішнє виробництво.

18. Концерни належать до:

- а) господарських об'єднань;
- б) підприємницьких міжнародних організацій;
- в) міжнародних і міждержавних організацій.

19. Міжнародні принципи оподаткування належать до структури:

- а) світового економічного порядку;
- б) механізму світової економіки;
- в) міжнародного поділу праці.

20. До числа основних функцій механізму світового господарства входить:

- а) економічна реалізація власності, яка проявляється у виробництві і присвоєнні додаткової вартості
- б) формування цін на світових ринках
- в) вирішення протиріч між рівнем розвитку продуктивних сил і виробничих відносин в їх конкретних формах

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 4 - МІЖНАРОДНА ТОРГІВЛЯ

Мета заняття: формування комплексного уявлення, базових знань і навичок про сутність, роль, функціональне значення та інструментарій міжнародної торгівлі у висококонкурентному середовищі.

План лекції

1. Сучасний стан міжнародної торгівлі.
2. Цілі та основні напрямки зовнішньоторговельної політики.
3. Форми методи здійснення міжнародної торгівлі.

Завдання 1. Дайте коротку відповідь на питання.

1. Назвіть передумови виникнення міжнародної торгівлі та охарактеризуйте основні етапи її розвитку.
2. Яке значення має міжнародна торгівля для експортерів, імпортерів та споживачів?
3. Дайте визначення зовнішньої, міжнародної і світової торгівлі.
4. У чому полягають особливості міжнародної торгівлі як форми МЕН?
5. Назвіть показники обсягів, структури, динаміки та результатів міжнародної торгівлі.
6. Що являє собою міжнародна товарна біржа та як систематизують різновиди біржових угод?
7. Дайте визначення міжнародної торгівлі з точки зору державно-політичного підходу?
8. Сучасні методи міжнародної торгівлі і їх вплив на ефективність зовнішньоторговельних операцій.
9. Механізм ціноутворення на світових товарних ринках.
10. Методи та інституційне забезпечення регулювання міжнародних торговельних відносин.
11. За якими ознаками можна класифікувати форми протекціонізму?
12. У чому полягає сутність регулювання міжнародної торгівлі за допомогою тарифів? Дайте визначення мита і тарифної квоти.
13. Охарактеризуйте базисні умови поставки.
14. У чому виявляється сутність протекціонізму? Визначте переваги і вади реалізації політики протекціонізму.
15. У чому полягає сутність прямого методу міжнародної торгівлі?
16. Якими є мета і порядок проведення міжнародних торгів?
17. Які існують способи реалізації непрямого методу міжнародної торгівлі?
18. Як систематизують різновиди зустрічної торгівлі?
19. Які основні типи зовнішньоторговельної політики використовуються у міжнародній практиці?
20. З яких причин виникають торговельні війни та які їх наслідки?
21. Назвіть і коротко охарактеризуйте нетарифні методи регулювання міжнародної торгівлі.
22. Якими міжнародними організаціями представлена система регулювання міжнародної торгівлі на наднаціональному рівні?
23. Які основні функції ЮНКТАД?
24. У чому полягають особливості проведення міжнародних виставок / ярмарок?

Завдання 2. Наведіть класифікацію міжнародної торгівлі за наданими в таблиці 1 критеріями.

Таблиця 1. Класифікація міжнародної торгівлі

<i>Критерій</i>	<i>Форми міжнародної торгівлі</i>
За категоріями офіційної класифікації товарів міжнародної торгівлі	
Характер та спосіб організації відносин між експортерами та імпортерами	
Специфіка регулювання торговельно-економічних відносин між країнами	

Завдання 3. Охарактеризуйте теорії міжнародної торгівлі. Відповідь оформіть у вигляді таблиці 2.

Таблиця 2. Характеристика теорій міжнародної торгівлі

№ п/н	Теорії міжнародної торгівлі	Коротка характеристика
1	Теорія меркантилізму	
2	Теорія абсолютних переваг	
3	Теорія порівняльних переваг	
4	Теорія Хекшера–Оліна	
5	Теорія життєвого циклу товару	
6	«Парадокс Леонтьєва»	
7	Теорія розміру країни	
8	Теорія вирівнювання цін на фактори виробництва	
9	Теорія конкурентних переваг М. Портера	

Завдання 4. Виробництво шинки і пива в Україні та Чехії виглядає наступним чином:

Товари	Україна	Чехія
Шинка (кг/год.)	10	2
Пиво (л/год.)	2	6

1) У виробництві якого товару Україна має абсолютну перевагу, відносну перевагу? Чому?

2) У виробництві якого товару Чехія має абсолютну перевагу, відносну перевагу? Чому?

3) Підрахуйте виграш від торгівлі відносно України та Чехії, якщо вони обмінюють 10 кг шинки на 6 л пива.

Завдання 5. Які фактори виробництва в Україні можна вважати надлишковими: капітал, технологію, землю або працю? Які товари у зв'язку з цим Україна має продукувати: капіталомісткі, трудомісткі або ті, що потребують забезпеченості землею?

Завдання 6. Впишіть в схемі 1 пропущені значення багаторівневої системи регулювання міжнародних торговельно-економічних відносин.

Завдання 7. Охарактеризуйте Світову організацію торгівлі за наступними пунктами:

- мета і завдання
- сфера діяльності
- функції.
- структура та ухвалення рішень у світовій організації торгівлі.
- правова база регулювання торгівлі.
- членство в світовій організації торгівлі
- у вигляді схеми наведіть організаційну структуру сот.

Завдання 8. Аналітичні завдання:

Задача 1. В 2012 році обсяг експорту, імпорту та ВВП в країні складав наступні значення (відповідно до значень, наведених в Таблиці 1. Визначити загальний обсяг експорту та імпорту, питому вагу у загальному обсязі експорту та імпорту, зовнішньоторговий оборот, зовнішньоторгове сальдо, експортну та імпортну квоту по країнах країни та коефіцієнт зовнішньоторговельного обороту. Зробити висновки.

Таблиця 3 Експорт і імпорт нижчезазначених країн та їх ВВП за звітний рік

Місце	Країна	Експорт, млрд. дол. США	Частка, %	Імпорт, млрд. дол. США	Частка, %	ВВП, млрд. дол. США
1	США	2528,267		3105,132		21374,4
2	Німеччина	1810,926		1587,677		3845,6

3	Японія	904,882		900,305		5081,8
4	Франція	891,182		919,631		2715,5
	Всього					

Висновок

Задача 2. Зовнішня торгівля України у звітному році характеризувалась такими даними (млн. дол. США):

Показник	Країни СНД	Країни ЄС	Інші країни	Зовнішньоторгове сальдо ЗТС= E-I	Зовнішньоторговий оборот ЗТО= E+I
Експорт товарів	6688,5	20750,7	22615,4	?	?
Експорт послуг	6538,31	4469,0	46215,4	?	?
Імпорт товарів	11873,6	25012,2	23914,4	?	?
Імпорт послуг	408,85	3728,9	2804,45	?	?

Висновок

Розрахуйте щодо кожної групи країн:

1. Зовнішньоторгове сальдо.
2. Зовнішньоторговий оборот.
3. Відносну частку країн СНД в українському експорті та імпорті.
4. Відносну частку країн ЄС в українському експорті та імпорті.

Розрахункове завдання 9. Провести аналіз стану зовнішньоекономічної діяльності країни за останні два роки (якщо не вказано іншого періоду) за наступними показниками:

1. ВВП, ВВП на душу населення
2. Абсолютна величина та динаміка експорту та імпорту товарів і послуг
3. Абсолютна величина та динаміка зведеного зовнішньоторговельного балансу
4. Абсолютна величина та динаміка сальдо зовнішньої торгівлі товарами та послугами
5. Географічна структура зовнішньої торгівлі країни з іншими країнами світу
6. Товарна структура зовнішньої торгівлі
7. Простота ведення бізнесу

Країну студент обирає за бажанням головне, щоб країни не повторювалися

Зробити короткі висновки (3-5 речень).

Скановані рисунки не допускаються.

Завдання 10. Скласти словник ключових понять та термінів (у зошит письмово): словник в мудлі до практичного заняття 4.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 5 - МІЖНАРОДНІ ІНВЕСТИЦІЇ

Мета заняття: сформувати систему теоретичних знань, вмінь та практичних навичок щодо міжнародного інвестиційного процесу

План лекції

1. Причини і суть міжнародного руху капіталу.
2. Теорії вивезення капіталу.
3. Форми іноземних інвестицій.
4. Методи іноземного інвестування

Завдання 1. Дайте коротку відповідь на питання.

1. Основні закономірності сучасних процесів міжнародного руху капіталу.
2. В чому полягає економічна сутність інвестиції?
3. Які основні закономірності і особливості вивозу капіталу за сучасних умов глобалізації?
4. Які кількісні критерії використовуються у світогосподарській практиці при зарахуванні інвестицій до прямих?
5. Які фактори впливають на масштаби, структуру і динаміку міжнародної інвестиційної діяльності в Україні?
6. Які фактори впливають на формування сприятливого інвестиційного клімату в країні? Відповідь проілюструйте конкретними прикладами.
7. Розкрийте причини низької ефективності використання іноземних інвестицій в економіку України.
8. Яка роль ТНК в сучасних процесах глобалізації? Назвіть позитивні та негативні наслідки діяльності ТНК.
9. З якою метою створюються вільні економічні зони? Підготуйте доповідь про деякі з них.
10. Поняття міжнародного руху капіталу і характеристика його форм.
11. У чому полягають основні переваги від імпорту та експорту капіталу для національної економіки?
12. Що означає індекс транснаціоналізації (ІТ) і яка методика його обрахунку? Наведіть приклади ранжування країн за ІТ.
13. В чому полягає суть моделі ERPG.
14. Охарактеризуйте основні теорії ПЗІ та транснаціональних корпорацій.
15. Дайте характеристику теоріям портфельного інвестування.

Завдання 2. Вкажіть переваги та недоліки форм іноземних інвестицій в таблиці 1

Таблиця 1. Переваги та недоліки форм іноземних інвестицій

Портфельні інвестиції		Прямі інвестиції	
переваги	недоліки	переваги	недоліки

Завдання 3. Заповніть пропущенні в схемі форми міжнародного руху капіталу

Завдання 4. Визначите, яке з положень правильне, а яке помилкове. Відповідь поясніть.

1. Інвестиції в цінні папери різної прибутковості збільшують ризик неотримання прибутків.

правильно / неправильно.

2. Експорт підприємницького капіталу здійснюється у формі міжнародного кредиту та портфельних інвестицій.

правильно / неправильно.

3. Міжнародна економічна допомога є однією з форм позикового капіталу.

правильно / неправильно.

4. Міжнародний рух капіталу здійснюється через неможливість його застосування у країні походження.

правильно / неправильно.

5. Євроринок характеризується жорстким контролем наднаціональних валютних органів.

правильно / неправильно.

6. Прямий інвестор – державні або приватні організації, фізичні та юридичні особи, а також їх об'єднання, що володіють підприємством з прямими інвестиціями за рубежем.

правильно / неправильно.

7. Портфельні інвестиції – вкладення капіталу в інвестиційні цінні папери, що не забезпечують інвестору контроль над об'єктом інвестування.

правильно / неправильно.

8. До прямих закордонних інвестицій відносять вкладення власного капіталу, реінвестування прибутку, внутрішньо корпоративні перекази капіталу, депозитні сертифікати, передачу нових технологій, знань і навичок.

правильно / неправильно.

9. Завдяки міжнародному кредиту відбувається перерозподіл капіталів між країнами відповідно до їх потреб і можливостей для його більш прибуткового застосування.

правильно / неправильно.

10. До форм портфельного інвестування належать операції з облігаціями та акціями.

правильно / неправильно.

Завдання 5. Вкажіть причини міжнародного руху капіталу для національної економіки в таблиці 2.

Таблиця 2 Причини експорту та імпорту капіталу

Експорт капіталу	Імпорт капіталу

Завдання 5. Практична частина:

Задача 1. Американська фірма планує відкрити свій філіал у Бразилії. З одного боку, бразильські закони, які стосуються регулювання імпорту, забороняють їй реалізовувати свою продукцію на бразильському ринку; з другого боку, сама американська компанія не бажає продавати свої патентні права бразильським фірмам, оскільки остерігається, що це в кінцевому підсумку позбавить її технологічних переваг на американському ринку.

Яка ваша думка щодо розв'язання даної дилеми?

Задача 2. Які з наведених прикладів інвестицій вважаються прямими, а які портфельними?

а) Український банк купив акції російської компанії "Лук-ойл" на 20 млн дол. Загальна сума випуску акцій становить 600 млн дол.

б) Польський банк купив будинок у Львові, в якому відкрив свою філію в Україні.

в) Харківський тракторний завод збільшив свою частку в статутному капіталі СП, яке зареєстроване в Росії, з 51 до 75 %.

г) Українська фірма за дорученням клієнта з ФРН купила 11% поточного випуску акцій "Укртрансавто".

д) Канадська фірма "МакДональдс" відкрила ще один ресторан у Києві.

е) Українсько-американський інвестиційний фонд розмістив 100 млн дол. США в українських державних короткострокових зобов'язаннях та облігаціях державної позики

Задача 3. Які з наступних форм інвестицій є прямими, а які є портфельними:

а) російська компанія «Лукойл» купила акції українського нафтопереробного підприємства на суму 20 млн. дол. Загальна вартість випуску акцій складає 100 млн. дол.;

б) американський банк «Сіті Бенк» купив будівлю у Києві, в якій відкрив своє представництво в Україні;

в) Фірма Nestle відкрила ще один завод в Україні;

г) німецький автомобільний концерн «Skoda» збільшив свою частку в статутному капіталі розміщеного в Україні українсько-німецького спільного підприємства, яке займається збутом автомобілів на українському ринку з 50 до 80%;

д) американська компанія «Мак Доналдс» відкрила у Києві черговий ресторан швидкого обслуговування;

е) американський інвестиційний фонд розмістив в Україні 30 млн.дол. в облігації зовнішньої державної позики.

Задача 4. Провести аналіз стану інвестиційної діяльності країни за останні 5 років (якщо не вказано іншого періоду) за наступними показниками табл. 3 та табл. 4: Країну студент обирає за бажанням головне, щоб країни не повторювалися. Зробити короткі висновки (3-5 речень).

Таблиця 3. Прямі інвестиції (акціонерний капітал) країни, млн.дол. США

Роки	Прямі інвестиції в країну	у % до попереднього року	Прямі інвестиції з країни	у % до попереднього року

Таблиця 4. Портфельні інвестиції в акції, чистий приплив, в поточних цінах країни, млн.дол. США

Роки	Портфельні	у % до	Портфельні	у % до

	інвестиції, в поточних цінах	попереднього року	інвестиції в акції	попереднього року

Завдання 8. Підготувати РЕФЕРАТ (не більше 10 стор комп'ютерного тексту).

1. Роль іноземних інвестицій у трансформаційних процесах країн із перехідною економікою.
2. Регіональні особливості залучення прямих іноземних інвестицій в умовах глобалізації.
3. Фактори підвищення ефективності міжнародної інвестиційної діяльності в Україні .
4. Форми й методи регулювання міжнародного інвестування на національному і міжнародному рівнях.
5. Основні домінанти та особливості інвестиційної стратегії України.
6. Інвестиційні ризики, пов'язані з країнами розміщення.
7. Стратегічна орієнтація країн базування і приймаючих країн.
8. Міжнародне інвестування у контексті інтернаціоналізації.
9. Законодавчі основи створення та функціонування спільних підприємств в Україні.
10. Залучення іноземних інвестицій та створення спільних підприємств в Україні.
11. Формування сприятливого інвестиційного клімату в Україні
12. БЕЗ як форма активізації міжнародної інвестиційної дальності
13. Макроекономічна модель прямих іноземних інвестицій К. Кодзіми.

Завдання 9. Скласти словник ключових понять та термінів (у зошит *письмово*): словник в мудлі до практичного заняття 5.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 6 - МІЖНАРОДНИЙ КРЕДИТ

Мета: визнання сутність і форми міжнародного кредиту; вивчити світовий ринок позичкового капіталу: структуру і специфіку. Знати проблеми зовнішньої заборгованості України.

План лекції

1. Міжнародний кредит та його роль в міжнародних економічних відносинах. Форми та види міжнародного кредиту.
2. Світовий фінансовий ринок.
3. Міжнародні валютно-фінансові організації. МВФ

Завдання 1. Дайте коротку відповідь на питання.

1. Дайте визначення поняття «міжнародний кредит». Які його умови та основні функції у світовій економіці?
2. Охарактеризуйте основні форми міжнародного кредиту. У чому особливість міжнародного кредитування, пов'язаного з фінансуванням зовнішньоторговельних операцій країн?
3. Дайте визначення міжнародного ринку позикових капіталів. Охарактеризуйте його основні сегменти з точки зору функціональної, інституційної, географічної та валютної структур.
4. Які основні фактори, умови та особливості функціонування євроринків?
5. У чому полягає специфіка позиково-депозитних операцій на євроринках? Які суб'єкти МЄВ є основними учасниками євроринків?
6. Яка роль міжнародних валютно-кредитних і фінансових організацій в процесах міжнародного кредитування?
7. Що таке зовнішній борг? Якими кількісними і якісними показниками можна оцінити ступінь небезпеки зовнішнього боргу для економіки тієї чи іншої країни?
8. У чому полягає проблема зовнішньої заборгованості? Які можливі шляхи її розв'язання для різних країн?
9. Що являє собою криза зовнішньої заборгованості на рівні національних економік? Які існують механізми реструктуризації зовнішніх боргів країн?
10. Охарактеризуйте діяльність Паризького і Лондонського клубів кредиторів. У чому полягає роль цих неурядових інституцій у вирішенні проблем зовнішньої заборгованості країн?

Завдання 2. Дискусійні питання (поділити студентів на групи, 5хв на підготовку виступу)

1. Кредитна політика МВФ в Україні.
2. Проблема зовнішньої заборгованості України

Завдання 3. За допомогою таблиці 1 охарактеризуйте форми міжнародного кредиту

Таблиця 1. Характеристика форм міжнародного кредиту

№ п/н	Форма кредиту	Характеристика

Завдання 4. Порівняйте світовий ринок капіталів з світовим грошовим ринком, заповнюючи таблицю 1

Таблиця 1. Порівняльна характеристика світового ринку капіталів з світовим грошовим ринком

Критерії	Світовий грошовий ринок	Світовий ринок капіталів

Форма капіталу		
Термін кредиту		
Мета кредиту		
Сфера використання кредиту		

Завдання 5. Презентація індивідуальних навчально-дослідних завдань:

1. Вплив міжнародного кредитування на розвиток національних економік: світовий досвід та вітчизняна практика.
2. Аналіз структури та динаміки зовнішнього боргу України

Завдання 6. Підготувати реферативне повідомлення (не більше 2 стор комп'ютерного тексту).

1. Міжнародний кредит як вираження інтернаціоналізації фінансово-кредитної сфери.
2. Джерела зовнішнього фінансування країн з перехідною економікою.
3. Вплив кредитного капіталу на ринкові перетворення в постсоціалістичних країнах.
4. Диверсифікація сучасних форм міжнародного кредитування.
5. Синдикований кредит у сучасній практиці міжнародного кредитування.
6. Сучасний ринок єврокредитів: особливості та закономірності розвитку.
7. Роль МВФ в регулюванні сучасних фінансово-кредитних відносин.
8. Міждержавне та наднаціональне регулювання валютно-кредитних відносин.
9. Співробітництво України з міжнародними фінансово-кредитними організаціями.
10. Роль Паризького і Лондонського клубів кредиторів у вирішенні проблем зовнішньої заборгованості країн.

Завдання 7. Скласти словник ключових понять та термінів (у зошит *письмово*): словник в мудлі до практичного заняття 6.

Завдання 8. Знайдіть правильну відповідь або декілька правильних відповідей

1. Міжнародні кредити, котрі мають чітко визначене цільове призначення, називаються:

- а) зв'язаними;
- б) бланковими;
- в) товарними;
- г) фінансовими.

2. Євровалютою називають:

- а) колективну валюту країн Європейського Союзу;
- б) вільно конвертовані валюти, які використовуються іншими країнами світу для розрахунків з європейськими країнами;

- в) переведені на рахунки іноземних банків вільно конвертовані валюти, які функціонують поза межами національних кордонів країни-емітента;
- г) валюти європейських країн.

3. Основними індикаторами зовнішньої заборгованості у міжнародній практиці слугують:

- а) відношення суми платежів з обслуговування боргу до доходу країни від експорту товарів та послуг;
- б) відношення зовнішнього боргу країни до її ВВП;
- в) відношення зовнішнього боргу до сумарного експорту країни;
- г) всі відповіді правильні.

4. Паризький клуб – це:

- а) консультативний комітет найбільших банків–кредиторів, який займається проблемами реструктуризації приватної зовнішньої заборгованості;
- б) неформальна організація урядів головних держав-кредиторів світу, яка здійснює реструктуризацію державної зовнішньої заборгованості;
- в) міжнародне неформальне об'єднання науковців, бізнесменів і політичних діячів з метою вирішення глобальних проблем людства;
- г) міжурядова спеціалізована фінансова організація, яка надає цільові кредити для розв'язання проблеми зовнішньої заборгованості.

5. Рішення уряду країни-боржника про відмову від виконання своїх зобов'язань із зовнішнього боргу називають:

- а) демпінгом;
- б) дефолтом;
- в) ембарго;
- г) фіаско.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 7 - ПРИРОДНО-РЕСУРСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ СВІТОВОГО ГОСПОДАРСТВА

Мета заняття: оцінити роль природних ресурсів у світовій економіці, зрозуміти сутність нового підходу до використання ресурсів у виробництві, їх абсолютну і відносну обмеженість, визначити значення різних видів природних ресурсів, їх розподіл по країнах світу.

План лекції

1. Ресурси мінеральної сировини та палива.
2. Земельні, водні та лісові ресурси.
3. Розподіл природних ресурсів між країнами.
4. Роль природних ресурсів в світовій економіці

Завдання 1. Дайте коротку відповідь на питання.

1. У чому полягають значення природних ресурсів для світової економіки?

2. Які види ресурсів включає в себе природно-ресурсний потенціал світової економіки?

3. Як відбувалася еволюція залучення природних ресурсів у виробничий процес?

4. Чим відрізняються традиційні види джерел енергії від нетрадиційних видів?

5. У чому полягає сутність абсолютної обмеженості природних ресурсів?

6. Які тенденції характерні для розвитку світового ринку нафти?

7. Яке місце займає Україна у світовому мінерально-сировинному комплексі?

8. Які фактори впливають на зміну підходу до використання природних ресурсів?

Завдання 2. Підберіть до кожного терміна в лівому стовпчику визначення з правого

№ п\п	Термін		Визначення
1	Розвідані ресурси	А	Займають найбільшу питому вагу в структурі водних ресурсів
2	Вірогідні ресурси	Б	Країни, що є основними споживачами сировини
3	Прогнозні ресурси	В	Займають найменшу питому вагу в структурі водних ресурсів
4	Вугілля	Г	Країни, що є основними постачальниками сировини на міжнародні ринки
5	Нафта	Д	Ресурси, наявність яких в надрах Землі передбачається на основі наукових гіпотез і прогнозів
6	Країни, що розвиваються	Є	Найбільші запаси зосереджені в країнах ОПЕК
7	Розвинуті країни	Ж	Ресурси, що видобуваються
8	Солоні води	З	Займає найбільшу питому вагу в структурі видобувного мінерального палива
9	Прісні води	І	Ресурси, що видобуваються при наявності сучасної технології

Відповіді: 1) __; 2) __; 3) __; 4) __; 5) __; 6) __; 7) __; 8) __; 9) __.

Завдання 3. Дискусійні питання (поділити студентів на групи, 5хв на підготовку виступу)

1. Ринок землі в Україні

2. Роль природних ресурсів в світовій економіці

Ситуаційне завдання 4. Споживання енергоресурсів, %:

Вид енергоресурсів	Україна	Західна Європа	США	Німеччина
Природний газ	37	16	23	17
Нафта	25	41	40	41
Вугіль	30	22	23	27
Атомна, гідроенергія тощо	8	21	14	15

- 1) Чим можна пояснити різницю в структурі споживання енергоресурсів?
- 2) Чому Україна, яка має найбільшу кількість атомних електростанцій серед країн Європи, споживає в питомій вазі енергоресурсів лише 8% атомної енергії? Обґрунтуйте.
- 3) Україна майже не має родовищ природного газу, але його питома вага в споживанні займає найбільшу питому вагу. Чому? Обґрунтуйте.

Завдання 5. Презентація індивідуальних навчально-дослідних завдань:

1. На прикладі конкретної країни охарактеризуйте її природно-ресурсний потенціал

Завдання 6. Скласти словник ключових понять та термінів (у зошит письмово): словник в мудлі до практичного заняття 7.

Завдання 7. Знайдіть правильну відповідь або декілька правильних відповідей

- 1. Основним шляхом зменшення використання природних ресурсів є:**
  - а) зменшення видобутку корисних копалин;
  - б) розвідування нових родовищ;
  - в) вторинне використання сировини і пошук нових альтернативних матеріалів.
- 2. В структуру світового земельного фонду входять:**
  - а) оброблювані і малопродуктивні землі;
  - б) рілля, сади, виноградники, луки, пасовища;
  - в) антропогенні ландшафти і оброблювані землі;
  - г) оброблювані землі, луки та пасовища, ліси, антропогенні ландшафти, малопродуктивні землі.
- 3. Природні ресурси є:**
  - а) необхідною умовою розвитку економіки країни;
  - б) обов'язковою умовою розвитку економіки країни;
  - в) необхідною, але не обов'язковою умовою розвитку економіки країни;
  - г) не є умовою розвитку економіки країни.
- 4. Запаси мінеральної сировини і палива називають розвіданими, якщо:**
  - а) вони видобуваються при наявності сучасної техніки;
  - б) вони видобуваються ;
  - в) їх наявність передбачається на основі наукових прогнозів і гіпотез.
- 5. Головним споживачем води є:**

- а) промисловість;
  - б) сільське господарство;
  - в) комунальне господарство;
  - г) флора і фауна.
- 6. Найбільші родовища природного газу зосереджені в:**
- а) Росії, Західній Європі;
  - б) Індії;
  - в) Австралії, Бразилії;
  - г) Україні.
- 7. Найбільшу питому вагу серед водних ресурсів займають:**
- а) солоні води;
  - б) солоні підземні води;
  - в) прісні води;
  - г) води льодовиків.
- 8. Лісові ресурси характеризуються такими показниками:**
- а) лісистості, лісової площі, запасу деревини на корню;
  - б) лісистості, кількості дерев на 1 кв. км, лісової площі ;
  - в) лісистості, густоти дерев, лісової площі.
- 9. Класифікація запасів мінеральної сировини і палива є такою:**
- а) природні;
  - б) розвідані;
  - в) синтетичні;
  - г) мінеральні;
  - д) прогнозні;
  - є) вірогідні.
- 10. Головним джерелом прісної води є:**
- а) річки;
  - б) океани;
  - в) озера;
  - г) льодовики.
- 11. Зниження в світовому господарстві експорту сировини рослинного походження пов'язано з:**
- а) вимогами міжнародної економічної безпеки;
  - б) постіндустріалізацією;
  - в) використанням синтетичних матеріалів;
  - г) збільшенням самозабезпеченості країн.
- 12. Країни Європейського Союзу імпортують необхідної їм сировини:**
- а) 10 %;
  - б) 20 %;
  - в) 95 %;
  - г) 75 %.
- 13. Серед паливно-енергетичних ресурсів найбільшу питому вагу займає:**
- а) нафта;

- б) природний газ;
- в) кам'яне вугілля;
- г) залізна руда.

14. Питома вага запасів прісної води є такою:

- а) 0,3 %;
- б) 2,5 %;
- в) 96,5 %;
- г) 15 %.

15. Нерівномірність розміщення мінеральних ресурсів в надрах Землі сприяла розвитку:

- а) постіндустріалізації;
- б) міжнародному поділу праці;
- в) міграції;
- г) конкуренції.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 8 - ТРУДОВІ РЕСУРСИ СВІТОВОГО ГОСПОДАРСТВА

Мета заняття: оцінити роль природних ресурсів у світовій економіці, зрозуміти сутність нового підходу до використання ресурсів у виробництві, їх абсолютну і відносну обмеженість, визначити значення різних видів природних ресурсів, їх розподіл за країнам світу.

План лекції

1. Динаміка та структура населення світу.
2. Кількісний та якісний аспект трудових ресурсів світу.
3. Міжнародна міграція робочої сили.

Завдання 1. Дайте коротку відповідь на питання.

1. Розкрийте причини міжнародної трудової міграції.
2. У чому полягають особливості сучасної міжнародної трудової міграції?
3. Охарактеризуйте основні етапи міжнародної міграції.
4. Проаналізуйте наслідки міжнародного переміщення робочої сили для країн-донорів, країн-реципієнтів та міжнародної економіки в цілому.
5. Якими є причини «відпливу інтелекту»?
6. Чому міграційні процеси потребують міжнародного регулювання?

Завдання 2. Підберіть до кожного терміна в лівому стовпчику визначення з правого

№ п\п	Термін		Визначення
1	Трудові ресурси	А	Включає зайнятих і тих, що шукають роботу

2	Країни, що розвиваються	Б	Переміщення населення через кордони з метою вступити в трудові віносини з роботодавцями з інших країн
3	Розвинуті країни	В	Відношення безробітних до економічно активного населення
4	Країни з перехідною економікою	Г	Виїзд працездатного населення із країни перебування
5	Економічно активне населення	Д	Країни, у яких спостерігається швидке зростання зайнятих у сфері послуг
6	Рівень безробіття	Є	Приїзд робочої сили в дану країну з-за кордону
7	Міжнародна міграція робочої сили	Ж	Частина населення, що має фізичні і розумові здібності для здійснення корисної діяльності у суспільному виробництві
8	Еміграція	З	Визначає питому вагу населення дитячого віку і людей похилого віку
9	Іміграція	І	Країни, у яких найменша питома вага зайнятих у сільському господарстві
10	Тип вікової структури	К	Країни, у яких найбільша питома вага зайнятих у сільському господарстві

Відповіді: 1)___; 2)___; 3)___; 4)___; 5)___; 6)___; 7)___; 8)___; 9)___; 10)___.

Завдання 3. В таблиці 1 наведіть класифікацію міграційних процесів за основними ознаками

Таблиця 1. Характеристика міграційних процесів

Основна ознака	Класифікація та характеристика міграційного процесу
Причини (мотиви, фактори) міграції	
Просторовий характер міграції	
Часова ознака міграції	
Напрямок руху мігрантів	
Законність перетинання кордонів	
Організаційна ознака	
Якісний склад	

Завдання 3. В таблиці 2 вкажіть, які позитивні і негативні соціально-економічні наслідки міграції робочої сили країн-експортерів і країн-імпортерів.

Таблиця 2. Наслідки міграційних процесів

Наслідки	Країни-Експортери	Країни-Імпортери
позитивні		

негативні	
-----------	--

Завдання 4. Охарактеризуйте рівні регулювання міжнародних міграційних процесів. Відповідь оформіть у вигляді таблиці 3

Таблиця 3. Характеристика рівнів регулювання міжнародних міграційних процесів

Рівень	Характеристика

Завдання 5. Дискусійні питання (поділити студентів на групи, 5хв на підготовку виступу)

1. Україна у світових міграційних процесах
2. Регіональні особливості трудової міграції (на прикладі конкретної країни)

Завдання 6. Скласти словник ключових понять та термінів (у зошит письмово): словник в мудлі до практичного заняття 8.

Завдання 7. Знайдіть правильну відповідь або декілька правильних відповідей

- 1. Коли населення вважається демографічно старим?**
  - а) якщо питома вага людей віком 60 років і старші складає 12 %;
  - б) якщо питома вага людей віком 60 років і старші складає 18 %;
  - в) якщо питома вага людей віком 70 років і старші складає 12%.
- 2. Зростання чисельності зайнятих у сфері послуг є характерним для:**
  - а) розвинутих країн;
  - б) країн, що розвиваються;
  - в) країн з перехідною економікою.
- 3. Короткостроковий виїзд (до одного року) для роботи в сезонах виробництвах – це приклад трудової міграції:**
  - а) тимчасово-постійної;
  - б) маятникової;
  - в) сезонної;
  - г) витоку мізків.
- 4. Незаконний в'їзд в іншу країну в пошуках роботи або законний в'їзд з незаконним працевлаштуванням є прикладом:**
  - а) прикордонної трудової міграції;
  - б) нелегальної міграції;
  - в) міжнародної міграції.
- 5. Чим обумовлений високий рівень безробіття в країнах, що розвиваються:**

- а) високими темпами економічного зростання та відносно низькою продуктивністю праці;
- б) системою довічного найму;
- в) незайнятістю значної частини сільського населення;
- г) переходом сільського населення у міста без врахування попиту на робочу силу.

6. Трудова еміграція – це:

- а) приїзд робочої сили в дану країну з-за кордону;
- б) виїзд працездатного населення із країни перебування в інші країни для довгострокового або постійного проживання;
- в) переміщення населення через державні кордони з метою вступити в трудові відносини з роботодавцями інших країн.

7. Населення Землі в XXI ст.:

- а) зменшилося;
- б) збільшилося;
- в) залишилось без змін.

8. Мінімальна питома вага зайнятих у I-му секторі економіки характерна для країн:

- а) тих, що розвиваються;
- б) з перехідною економікою;
- в) соціалістичних;
- г) розвинутих.

9. Концентрація трудових ресурсів і населення зростає в країнах:

- а) розвинених;
- б) перехідного типу;
- в) тих, що розвиваються.

10. Позитивні наслідки міграції робочої сили:

- а) виїзд найбільш кваліфікованих кадрів;
- б) посилення конкуренції на ринку робочої сили, що призводить до зменшення реальної заробітної плати;
- в) дозволяє зменшити зростання оплати праці між працівниками;
- г) приїзд найбільш кваліфікованих кадрів.

11. Яких осіб не відносять до трудових мігрантів:

- а) тих, що від'їжджають в службові відрядження;
- б) тих, що від'їжджають на постійне місце проживання;
- в) тих, що щоденно переїжджають з однієї країни в іншу.

12. Переміщення населення через державні кордони з метою вступити в трудові відносини в інші країни – це:

- а) міжнародна іміграція робочої сили;
- б) міжнародна міграція робочої сили;
- в) тимчасово-постійна міграція.

13. Який тип вікової структури є характерним для країн з розвинутою економікою:

- а) висока питома вага населення дитячого віку і низька – похилого віку;
- б) висока питома вага населення похилого віку і низька – дитячого віку;
- в) висока питома вага населення похилого віку і висока питома вага – дитячого віку.

14. Щоденний переїзд з однієї країни в іншу – це:

- а) трудова іміграція;
- б) сезонна міграція;
- в) маятникова міграція;
- г) туризм.

15. Економічна активне населення включає:

- а) зайнятих;
- б) осіб працездатного віку;
- в) зайнятих та тих, що шукають роботу;
- г) працюючих.

16. Рівень безробіття визначається як відношення кількості безробітних до:

- а) зайнятих;
- б) осіб працездатного віку;
- в) економічно активного населення.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 9 - ПІДПРИЄМНИЦЬКІ РЕСУРСИ СВІТУ

Мета заняття: сформувати систему теоретичних знань, вмінь та практичних навичок щодо підприємницького ресурсу світу та сформувати у студентів усвідомлення наслідків функціонування тіньової економіки

План лекції

1. Підприємництво як економічний ресурс.
2. Підприємство в умовах глобалізації господарської діяльності.
3. Тіньова економіка світу

Завдання 1. Дайте коротку відповідь на питання.

1. Що таке підприємницький ресурс?
2. Хто є суб'єкти підприємництва?
3. Охарактеризуйте, які фактори впливають на розвиток підприємництва в світі.
4. Назвіть ознаки та функції притаманні світовому підприємництву.
5. Назвіть основні форми та види підприємництва в світі.
6. Що таке тіньова економіка?
7. Охарактеризуйте форми тіньової економіки
8. Що таке економічний злочин?
9. Назвіть та охарактеризуйте методи оцінювання тіньової економіки.

10. Які основні причини виникнення тіньового сектора економіки Ви знаєте?

11. Назвіть негативні наслідки впливу тіньової економіки

12. Назвіть умови існування тіньової економіки в країнах з різним рівнем соціально-економічного розвитку.

13. Методи легалізації тіньового бізнесу.

14. Світова практика детінізації економіки.

Завдання 2. Підберіть до кожного терміна в лівому стовпчику визначення з правого

№ п/п	Термін		Визначення
1	Підприємницький ресурс	А	Будь-яка діяльність, що не зареєстрована офіційно уповноваженими органами
2	Підприємці	Б	Підхід, що заснований на припущенні, що оплата і розрахунки ведуться в готівці
3	Ринкова інфраструктура	В	Всі заборонені законом види діяльності
4	Тіньова економіка світу	Г	Отримання прибутку суб'єктом за рахунок використання свого становища в системі державного управління
5	“неофіційна” економіка	Д	Власники компаній та менеджери
6	“підпільна” економіка	Є	Підхід. Що заснований на обсягу споживання. А не виробництва
7	“фіктивна” економіка	Ж	Біржі, банки, страхові компанії. консультаційні та юридичні фірми
8	Монетариський підхід	З	Економіка, пов'язана з отриманням і передаванням грошей на основі корупційних зв'язків
9	Підхід «Палермо»	І	Незаборонені законом види діяльності, що не зафіксовані статистикою
10	Адміністративна рента	К	Здатність до ефективної організації взаємодії економічних ресурсів

Відповіді: 1) ___; 2) ___; 3) ___; 4) ___; 5) ___; 6) ___; 7) ___; 8) ___; 9) ___; 10) ___.

Завдання 3. Діагностуйте свої здібності до підприємницької діяльності за допомогою тестів (потрібно зважати на те, що їх розроблено для тестування дорослих людей із практичним досвідом роботи в певній галузі). (Результат тестів скріним). Приклади таких тестів – за посиланнями:

https://www.bbc.com/ukrainian/business/2015/08/150813_quiz_entrepreneur_it
<http://profi.dcz.gov.ua/tests/>

Завдання 4. Охарактеризуйте організаційно-правові форми підприємництва. Відповіді зазначте в таблицю 1

Таблиця 1 Характеристика організаційно-правових форм підприємництва

Критерії	організаційно-правові форми		
	приватне підприємство	партнерство	корпорація

Завдання 5. Охарактеризуйте рівні регулювання міжнародної підприємницької діяльності в таблиці 2.

Таблиця 2. Рівні регулювання міжнародної підприємницької діяльності

№ п/п	Рівні регулювання	Характеристика

Завдання 6. Дискусійні питання (поділити студентів на групи, 5хв на підготовку виступу)

1. Як ви вважаєте, що таке тіньова економіка? Який вплив вона має на нашу державу?
2. Чи є тіньовою економікою торгівля через глобальну мережу Інтернет?

Завдання 7. Скласти словник ключових понять та термінів (у зошит письмово): словник в мудлі до практичного заняття 9.

Завдання 8. Підготувати реферат (не більше 10 стор комп'ютерного тексту).

1. Організаційно-правові форми бізнесу різних країн світу (на прикладі конкретної країни).
2. Історія і розвиток підприємства (на прикладі будь-якого з них).
3. Сучасний рівень тіньової економіки та її наслідки для України (на прикладах);
4. Дослідження причин росту рівня тіньової економіки;
5. Тіньова економіка. Ситуація в Європі;
6. Тіньова економіка. Ситуація в США;
7. Які сектори економіки найбільш тіньові сьогодні та чому (на прикладах).

Завдання 9. Знайдіть правильну відповідь або декілька правильних відповідей

1. Підприємницькі ресурси включають:

- а) підприємців;
- б) фізичних та юридичних осіб;
- в) ринкові інститути;
- г) етику та культуру підприємництва.

2. Отримання прибутку за рахунок використання суб'єктом свого становища – це:

- а) перевищення своїх повноважень;
- б) державна рента;
- в) адміністративна рента;
- г) диференційна рента.

3. Основною рушійною силою виробництва є:

- а) отримати прибуток;
- б) вийти на міжнародний ринок;
- в) витіснити конкурентів.

4. Рівень тіньової активності визначається:

- а) глибиною економічного спаду;
- б) наявністю податків;
- в) відсутністю податків.

5. Неофіційна економіка – це:

- а) нефіксоване офіційною статистикою виробництво товарів і послуг;
- б) заборонені законом види діяльності;
- в) економіка хабарництва і використання свого службового становища.

6. Монетариський підхід оцінки масштабів тіньової економіки виходить з:

- а) обсягу споживання;
- б) обсягу виробництва;
- в) припущення, що оплата і розрахунки в неофіційній економіці ведуться

в готівці.

7. Підпільна економіка – це:

- а) економіка хабарництва;
- б) всі заборонені законом види діяльності;
- в) не фіксоване офіційною статистикою виробництво.

8. Назвіть головні причини виникнення тіньової економіки:

- а) рівень доходів;
- б) рівень податків;
- в) рівень освіти;
- г) тривалість життя.

9. Від загального стану економіки, рівня життя населення залежить:

- а) розвиток НТП;
- б) відсталість країни;
- в) поширення тіньової економіки;
- г) участь у міжнародних програмах.

10. Економічна діяльність, яка офіційна не зареєстрована уповноваженими органами або заборонена законом називається:

- а) світова економіка;
- б) національна економіка;
- в) тіньова економіка.

11. До офіційно заборонених видів діяльності відносяться:

- а) виробництво і продаж зброї;
- б) виробництво і продаж ліків;
- в) продаж наркотичних речовин;
- г) ввезення імпортного товару;
- д) торгівля людьми.

12. У формі корупції проявляється:

- а) фіктивна економіка;
- б) нелегальна економіка;
- в) неформальна економіка.

13. Позитивними функціями тіньового сектору:

- а) економічна реалізація прав власності;
- б) забезпеченість зайнятості;
- в) задоволення попиту на споживчі товари;
- г) несплата податків.

14. Частка тіньової економіки в країнах, що розвиваються:

- а) 5-10 %;
- б) 10-35 %;
- в) 40-50 %.

15. В Україні підтримку малого бізнесу здійснює:

- а) Асоціація підтримки малого бізнесу;
- б) Міжнародна Асоціація розвитку;
- в) Міжнародна організація праці.

16. В розвинутих країнах частка тіньової економіки оцінюється:

- а) 5-10% ВВП;
- б) 5-35 %ВВП;
- в) 50-60 % ВВП.

17. В усіх розвинутих країнах кількісно переважають

- а) дрібні підприємства;
- б) середні підприємства;
- в) крупні підприємства.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 10 - ГАЛУЗЕВА СТРУКТУРА СВІТОВОГО ГОСПОДАРСТВА

Мета заняття: сформувані систему теоретичних знань, вмінь та практичних навичок щодо галузевої структури світового господарства.

План лекції:

1. Основні зрушення в структурі світової економіки.
2. Агропромисловий комплекс.
3. Паливно-енергетичний комплекс.
4. Хімічно-лісовий та металургійний комплекси.
5. Машинобудування світу.
6. Військово-промисловий комплекс.

Завдання 1. Дайте відповідь на питання.

1. Дайте визначення понять «галузева структура господарства», «територіальна структура господарства». Поясніть їх.
2. Від чого залежить галузева структура світового господарства?
3. Які відбулися основні зрушення в структурі світової економіки?
4. На які основні галузі поділяється промисловість?
5. Які галузі промисловості є провідними в Україні?
6. Дайте загальну характеристику агропромислового комплексу світового господарства.
7. Які природні чинники впливають на розвиток сільського господарства? Яка роль сільського господарства в житті людини?
8. Які характерні риси сільського господарства України?
9. Які основні сфери охоплює агропромисловий комплекс розвинутих країн?
10. Сутність, значення паливно-енергетичного комплексу
11. Які галузі народного господарства входять у хімічно-лісовий комплекс світу
12. Які галузі виробництва входять до гірничо-хімічної промисловості
13. Значення, місце і роль у господарстві машинобудівного комплексу світу
14. Військово-промисловий комплекс: поняття, сутність і роль держави в управлінні ним
15. Що таке транспортний вузол? Який вид транспорту і чому є провідним в Україні? Що розуміють під поняттями «вантажобіг», «пасажиробіг»?
16. У чому принципові відмінності господарської структури постіндустріальної та індустріальної епох?
17. Порівняйте відмінності господарств країн із перехідною економікою – нових індустріальних та постсоціалістичних країн.
18. Окресліть різноманітність ситуацій у господарстві країн що розвиваються.
19. Назвіть відмітні риси сучасного розвитку фермерських господарств у високорозвинутих країнах.
20. У чому полягають суть та призначення інфраструктурних галузей?
21. Схарактеризуйте основні види міжнародного транспорту.
22. Чим викликаний підвищений попит у світі на засоби зв'язку?

Завдання 2. Зобразіть схему будови однієї зі світових міжгалузевих систем промисловості (за власним вибором).

Завдання 3. Перегляньте відео за посиланням та дайте відповідь на питання

- https://www.youtube.com/watch?v=kL-_wSVFoJ4
- <https://video.novashkola.ua/9-klas/geografiya-9-klas/urok-11/>
- <https://video.novashkola.ua/9-klas/geografiya-9-klas/urok-11/>

Питання:

1. Що таке галузь?
2. Назвіть структурні підрозділи України?
3. Без яких галузей не можуть обійтися сільське господарство та харчова промисловість?
4. Яка галузь готує кадрів для всіх галузей економіки?
5. З чого складається невиробнича сфера?
6. Що таке галузь промисловості?
7. Що таке інфраструктура?
8. Що собою являє соціальна інфраструктура?
9. Що таке промисловий центр?
10. З яких міст складається Київський промисловий вузол?

Завдання 4. Зобразіть графічно схему галузевої структури господарства і міжгалузевих комплексів світу

Завдання 5. Охарактеризуйте позитивні та негативні риси географічного положення Північної Європи. Заповніть таблицю 1.

Таблиця 1. Позитивні та негативні риси географічного положення Північної Європи

№ п/п	Позитивні риси	Негативні риси

Завдання 6. Назвіть приклади торгівельних брендів Швеції, Норвегії, Франції, які представлені на ринку споживчих товарів України (адреса розміщення фірмових магазинів/ виробництв)

Завдання 7. Скласти словник ключових понять та термінів (у зошит письмово): словник в мудлі до практичного заняття 10.

Розрахункове завдання 7. На основі міжнародних даних потрібно проаналізувати стан галузей світового господарства. Заповнити таблиці та зробити висновок

Джерело:

- https://www.wto.org/english/res_e/statis_e/statis_e.htm

- <https://knoema.ru/>

- <http://www.fao.org/faostat/ru/#data>

Таблиця 2 Ринок пшениці деяких країн

Країна	Рік	Виробництво	Експорт	Імпорт
Америка				
Бразилія	2000			
	2018			
Канада	2000			
	2018			
США	2000			
	2018			
Європа				
Велика Британія	2000			
	2018			
Італія	2000			
	2018			
Німеччина	2000			
	2018			
Польща	2000			
	2018			
Росія	2000			
	2018			
Україна	2000			
	2018			
Франція	2000			
	2018			
Азія				
Індія	2000			
	2018			
Казахстан	2000			
	2018			
Китай	2000			
	2018			
Японія	2000			
	2018			
Африка				
Єгипет	2000			
	2018			

Океанія				
Австралія	2000			
	2018			

Висновок: _____

Таблиця 3 Стан ринку м'ясної продукції США, млн. англ. фунтів *

Продукція	Рік	Виробництво	Імпорт	Експорт
Яловичина	2000			
	2018			
Свинина	2000			
	2018			
М'ясо птиці, всього	2000			
	2018			
в т.ч.				
м'ясо бройлерів	2000			
	2018			
м'ясо індички	2000			
	2018			

* англ. фунт дорівнює 0,453 кг

Висновок: _____

Таблиця 4. Паливно-енергетичний баланс континентів, млн. тонн умовного палива

Регіон	Рік	Вугілля	Нафта	Природний газ	Електроенергія	Всього
Європа	2000					
	2018					
Північна Америка	2000					
	2018					
Латинська Америка	2000					
	2018					
Азія	2000					
	2018					
Африка	2000					
	2018					
Океанія	2000					
	2018					
Всього у світі	2000					

	2018					
--	------	--	--	--	--	--

Висновок: _____

_____

_____

Таблиця 5. Парк легкових автомобілів, млн. од.

Країна	Легкові автомобілі		Вантажні автомобілі	
	2000	2018	2000	2018
Америка				
Аргентина				
Бразилія				
Канада				
Мексика				
США				
Європа				
Бельгія				
Велика Британія				
Іспанія				
Італія				
Польща				
Росія				
Франція				
Німеччина				
Чехія				
Швеція				
Азія				
Індія				
Індонезія				
Ірак				
Іран				
Китай				
Корея				
Малайзія				
Таїланд				
Турція				
Японія				
Африка				
Алжир				
Єгипет				
Мароко				
Нігерія				
ПАР				
Океанія				

Австралія			
-----------	--	--	--

Висновок: _____

Завдання 7.1. На основі табл. 2 розрахувати для США і Китаю за 2000 і 2018 роки:

- помітне споживання пшениці, експортну і імпортну квоти;
- душеве споживання пшениці.

Для розрахунків використовувалися наступні формули:

Помітне споживання = Виробництво - Експорт + Імпорт;

Експортна квота = (Експорт : Виробництво) * 100 %;

Імпортна квота = (Імпорт : Виробництво) * 100 %.

Як правило, величина споживання товару розраховується в абсолютних величинах. Експортна і імпортна квоти визначаються у відсотках.

Розрахованні дані занести в таблицю 6.

Таблиця 6 Ринок пшениці США і Китаю (споживання, експортна і імпортна квоти)

Показники	США		Китай	
	2000р.	2018р.	2000р.	2018р.
Виробництво, млн. т				
Експорт, млн. т				
Імпорт, млн. Т				
Споживання, млн. Т				
Експортна квота, %				
Імпортна квота, %				
Чисельність населення, млн. осіб				
Споживання на душу населення, кг				

Висновок: _____

Завдання 8. Дайте характеристику металургійній галузі світової промисловості і визначте особливості розміщення металургійних басейнів і комбінатів за допомогою контурної карти

Завдання 9. Підготуйте презентацію на тему: «Галузі спеціалізації господарства країни» (на прикладі певної країни, які не повинні повторюватися) мінімальний обсяг слайдів 10.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 11 - ІНТЕГРАЦІЙНІ ОБ'ЄДНАННЯ СВІТУ

Мета заняття: з'ясувати сутність, передумови та основні етапи (форми) міжнародної інтеграції, проаналізувати її ефекти та розглянути основні міжнародні регіональні інтеграційні угруповання.

План лекції.

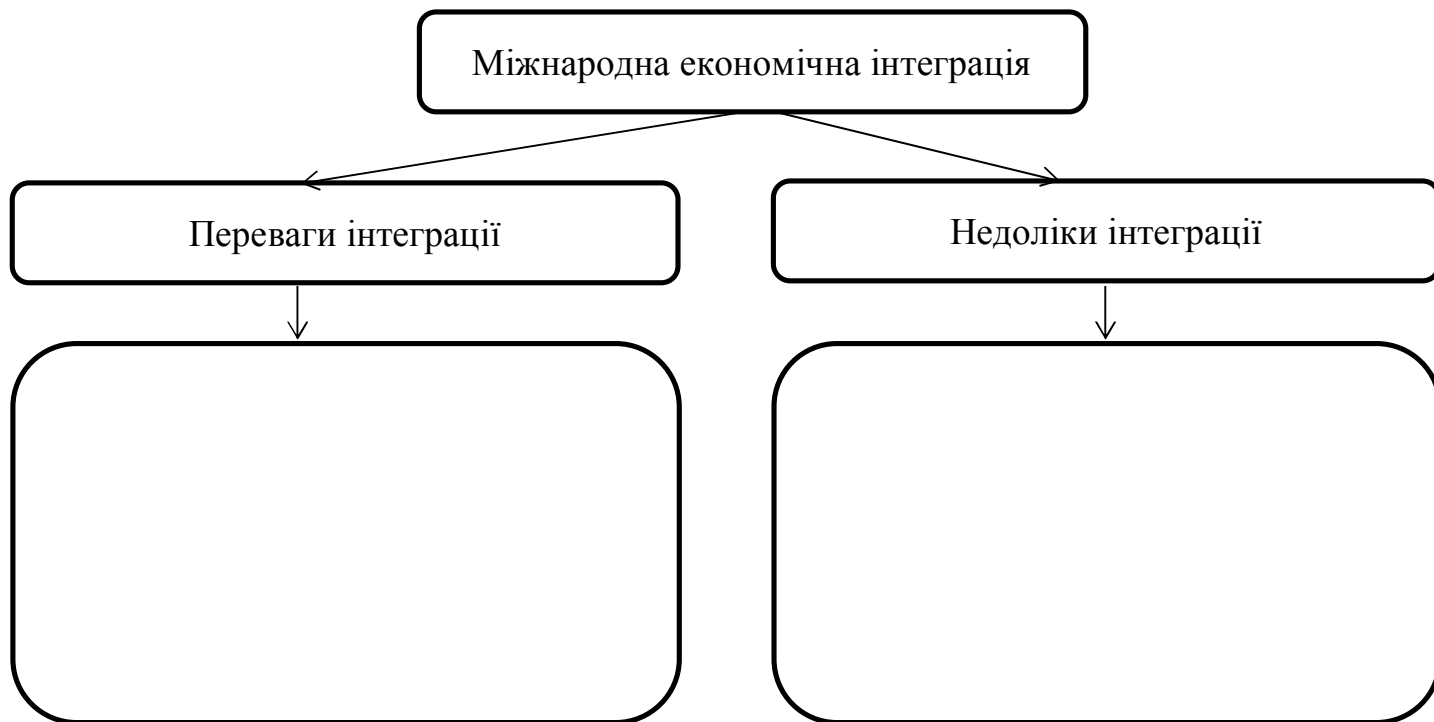
1. Сутність та передумови міжнародної регіональної інтеграції.
2. Рівні та форми, цілі та ефекти міжнародної регіональної інтеграції.
3. Основні інтеграційні угруповання в міжнародній економіці.
4. Сучасні особливості розвитку міжнародної економічної інтеграції

Завдання 1. Дайте відповідь на питання.

1. Якими були об'єктивні та суб'єктивні передумови міжнародної регіональної інтеграції?
2. Охарактеризуйте зміст поняття «міжнародна економічна інтеграція».
3. Дайте характеристику просторового та організаційного зрівів міжнародної економічної інтеграції.
4. Хто є суб'єктами міжнародної економічної інтеграції?
5. Які цілі переслідує інтеграційне об'єднання?
6. Охарактеризуйте рівні розвитку інтеграції.
7. Охарактеризуйте класичні форми міждержавної інтеграції.
8. Розкрийте сутність статичних і динамічних ефектів інтеграції.

9. Класифікація інтеграційних об'єднань світу.
10. Особливості механізмів реалізації принципів вільного переміщення товарів, послуг, робочої сили і капіталу.
11. Визначте перспективи подальшого розширення ЄС.

Завдання 2. Впишіть в схему переваги та недоліки міжнародної економічної інтеграції.

Завдання 3. Знайдіть для кожного наведеного положення (цифра) відповідне йому поняття (буква)

Цифра	Положення	Буква	Поняття
1	Різне прискорення інтернаціоналізації усіх сфер суспільного життя (економічного, соціального, політичного, духовного).	А	зона вільної торгівлі
2	Взаємне переплетення національних процесів відтворення, що ґрунтується на поділі праці між національними господарствами, встановленні між ними стійких зв'язків і взаємодії в різних формах.	Б	економічна інтеграція
3	Скасування торгових обмежень і мит між країнами-учасницями.	В	статичні ефекти
4	Установлення відносно третіх країн єдиного зовнішньоторговельного тарифу та єдиної зовнішньоторговельної політики.	Г	глобалізація
5	Установлення взаємної конвертованості валют і використання єдиної розрахункової грошової одиниці.	Д	спільний ринок
6	Вільне переміщення товарів, праці й капіталу, координація економічної політики.	Е	динамічні ефекти

7	Економічні наслідки, що виявляються відразу після створення митного союзу.	Є	митний союз
8	Економічні наслідки, що виявляються після того, як інтеграція набере силу.	Ж	ефект створення торгівлі
9	Ситуація, коли зарубіжний товар з країн об'єднання стає дешевшим від місцевого, і споживач купує імпортований товар замість вітчизняного	З	платіжний союз
10	Ситуація, коли після скасування імпорту мита усередині союзу і встановлення єдиного зовнішньоторговельного тарифу ви: гіднішим стає придбання товару, виготовленого в межах об'єднання.	И	ефект відхилення торгівлі

Відповіді: 1)___; 2)___; 3)___; 4)___; 5)___; 6)___; 7)___; 8)___; 9)___; 10)___.

Завдання 4. Заповніть таблицю 1 «Головні міжнародні інтеграційні угруповання за рівнями інтеграції»

Таблиця 1. Міжнародні інтеграційні угруповання за рівнями інтеграції

Рівень інтеграції	Назва, рік створення	Країни-учасниці	Населення млн. чол.	ВВП млрд. дол. США
Зона вільної торгівлі				
Митні союзи				
Загальний ринок				
Економічний союз				
Політичний союз				

Завдання 5. Підготуйте презентації на одну за темою:

1. «Інтеграційні угруповання світу» (на прикладі певного інтеграційного угруповання, які не повинні повторюватися). Мінімальний обсяг слайдів 10.

Завдання 6. Скласти словник ключових понять та термінів (у зошит письмово): словник в мудлі до практичного заняття 11.

Завдання 7. Підготувати реферативне повідомлення (не більше 2 стор комп'ютерного тексту).

1. Приклади політичної інтеграції в сучасному світі.
2. Приклади економічної інтеграції в сучасному світі.
3. Приклади культурної інтеграції в сучасному світі.
4. Наднаціональні організації, що виникають внаслідок інтеграції.
5. Міждержавні організації, що виникають внаслідок інтеграції.
6. Транскордонне співробітництво в сучасному світі.
7. Напрямки внутрішньодержавної інтеграції.

Практичне заняття № 12 - ТНК в світовому господарстві

Мета заняття: сформувати систему теоретичних знань, вмінь та практичних навичок щодо транснаціонального бізнесу та проаналізувати місце ТНК в міжнародному бізнесі, охарактеризувати причини появи міжнародних компаній. Розглянути класифікацію ТНК за ступенем інтернаціоналізації та в залежності від принципів взаємовідносин материнської компанії з дочірніми підприємствами.

План лекції

1. Теоретичні концепції ТНК.
2. Джерела ефективної діяльності ТНК.
3. Структура ТНК.
4. Міжнародні стратегічні альянси.

Завдання 1. Дайте відповідь на питання.

1. Вкажіть конкурентні переваги транснаціональних корпорацій перед іншими учасниками зовнішньоекономічної діяльності.
2. Охарактеризуйте систему міжнародного виробництва у транснаціональних корпораціях.
3. Які існують форми злиття і поглинання компаній? Їх переваги та недоліки.
4. Назвіть типи глобальних організаційних структур ТНК, їх переваги та недоліки.
5. Вкажіть особливості міжнародного менеджменту ТНК.
6. Охарактеризуйте етапи планування у ТНК.
7. Які головні риси повинні бути притаманні менеджеру-міжнароднику?
8. Розкрийте сутність і функціональні особливості міжнародних стратегічних альянсів.

Завдання 2. Заповніть таблицю «Провідні ТНК світу». Розгляньте не менше 10 ТНК.

Таблиця 1. Провідні ТНК світу

Компанія	Сфера діяльності	Країна походження компанії	Виручка від реалізації (млрд. \$)	Прибуток (млрд. \$)	Розмір активів (млрд. \$)	Ринкова вартість (млрд. \$)

Завдання 3. Підберіть до кожного терміна в лівому стовпчику визначення з правого

№ п/п	Термін		Визначення
1	Транснаціональна корпорація	А	Обґрунтована Дж.Гелбрейтом. Існування закордонних філій обумовлене необхідністю збуту і технічним обслуговуванням продукції
2	Модель монополістичних переваг	Б	Адміністративний центр всієї системи підприємств ТНК
3	Технологічна модель	В	Принцип побудови організаційної структури ТНК, якщо вона спеціалізується на виробництві одноріної продукції
4	Головна компанія	Г	Модель, що розроблена С.Хаймером і свідчить, що іноземному інвестору необхідні переваги перед місцевими компаніями
5	Дочірня компанія	Д	Принцип побудови організаційної структури ТНК, якщо вона спеціалізується на виробництві широкого асортименту продукції
6	Асоційована компанія	Є	Господарське об'єднання, що складається з головної компанії та закордонних філій
7	Відділ	Ж	Підприємство в системі ТНК, в якому головна компанія володіє не менше як 10 %, але не більше 50 % акцій
8	Географічний принцип	З	Об'єднання наукового потенціалу корпорацій, виробнича кооперація та розподіл ризиків без взаємного поглинання
9	Товарний принцип	І	Підприємство в системі ТНК, в якому головна компанія має право вирішального голосу і призначає керівників цього підприємства
10	Міжнародний стратегічний альянс	К	Вид іноземної філії яким головна компанія володіє повністю або він є частиною спільного підприємства ТНК

Відповіді: 1) ___; 2) ___; 3) ___; 4) ___; 5) ___; 6) ___; 7) ___; 8) ___; 9) ___; 10) ___.

Завдання 4. Дискусійні питання (поділити студентів на групи, 5хв на підготовку виступу)

1. ТНК в Україні
2. Як ТНК впливають на економіку країни

Завдання 5. В таблиці 2 зазначте вплив ТНК на економіку приймаючої країни та країни базування

Таблиця 2. Позитивний та негативний вплив ТНК на економіку приймаючої країни та країни базування

Ефект	Приймаюча країна	Країна базування
Позитивний		
Негативний		

Завдання 6. Скласти словник ключових понять та термінів (у зошит письмово): словник в мудлі до практичного заняття 12.

Завдання 7. Підготуйте презентації на одну за темою. Мінімальний обсяг 10 слайдів:

1. Діяльність ТНК: історія розвитку, шляхи розвитку, перспективи діяльності (на прикладі певної ТНК, які не повинні повторюватися).

Завдання 8. Знайдіть правильну відповідь або декілька правильних відповідей

1. Транснаціональні корпорації (ТНК) – це:

а) економічно єдина система, угруповання підприємств, які здійснюють свою діяльність у багатьох країнах, керуються і контролюються (як правило) з одного центру;

б) угруповання підприємств, що складаються з материнської компанії, дочірніх підприємств, філіалів і відділень;

в) міжнародні підприємства, що об'єднують юридичних осіб будь-яких організаційно-правових форм і видів діяльності в двох чи більше країнах і проводять єдину економічну політику та загальну стратегію завдяки одному або декільком центрам прийняття рішень;

г) всі відповіді вірні.

2. Найбільш вагомий вплив на діяльність ТНК здійснює:

а) країна, в якій знаходиться материнська компанія;

б) міжнародні організації, що регулюють діяльність тнк;

в) світова організація торгівлі;

г) європейська комісія.

3. У світовому рейтингу Global Fortune 500, на сьогодні, перші позиції займають ТНК з такими сферами діяльності:

а) роздрібна торгівля, енергетика;

б) банківська справа, іт-галузь;

в) автомобілебудування, продуктова галузь;

г) а і б.

4. Функціональна структура ТНК характеризується тим, що:

а) кожен підрозділ орієнтується на одну групу товарів і має всередині власні функціональні одиниці;

б) заступники керівника корпорації є керівниками великих функціональних одиниць;

в) виконавці несуть відповідальність перед двома та більшою кількістю керівників;

г) зарубіжний філіал ТНК може не лише засновуватись, а й купуватись.

5. Компанія, яка контролює активи інших фірм у зарубіжних країнах, що приймають, називається:

а) холдинг-компанія;

б) ТНК;

в) зарубіжний філіал;

г) батьківська компанія.

6. Організація міжнародного розосередження економічної діяльності, що спрямована на створення та збереження доданої вартості продукту – це:

а) географічна диверсифікація;

б) глобальний ланцюг створення вартості;

в) міжнародна виробнича система ТНК;

г) один з параметрів системи міжнародного виробництва ТНК.

7. Які з нижчеперелічених структур концентрують увагу на окремих регіонах діяльності ТНК і реалізують у діяльності зосереджених підконтрольних підприємств короткострокову та довгострокову стратегію розвитку, що схвалена радою директорів?

а) оперативні ланки;

б) центральні служби;

в) регіональні зональні центри;

г) регіональні відділення материнської оперативної компанії.

8. Рівноправне злиття двох компаній називається:

а) транскордонне злиття;

б) статутне злиття;

в) консолідація;

г) установче злиття.

9. Чисельність й обсяг операцій ТНК відносно місцевих та інших конкурентів на ринках країни, що приймає є:

а) ситуацією щодо конкуренції на ринку;

б) поведінкою ТНК та інших фірм на ринку;

в) фактором впливу операцій транснаціональних фірм на концентрацію продуктового ринку;

г) умовою стратегічного партнерства.

10. За якого із стратегічних мотивів щодо здійснення прямих іноземних інвестицій ТНК розвивають міжнародну мережу підприємств, щоб отримати доступ до технології та управлінського досвіду?

а) пошук сировини;

б) пошук варіантів підвищення ефективності;

- в) пошук ринків;
- г) пошук знань.

11. Яка модель орієнтації ТНК притаманна корпораціям, які роблять перші кроки на шляху організації міжнародного виробництва?

- а) регіоцентрична;
- б) геоцентрична;
- в) етноцентрична;
- г) поліцентрична.

12. Назвіть вид моделі орієнтації ТНК, за якого основною маркетинговою стратегією є розробка товару, що визначається переважно потребами споживачів країни-інвестора?

- а) регіоцентрична;
- б) геоцентрична;
- в) етноцентрична;
- г) поліцентрична.

13. За якої моделі управління ТНК основною метою є націлення міжнародної фірми на отримання максимальних прибутків у довгостроковому плані та використанні їх в інтересах усіх груп «учасників»?

- а) англосаксонська модель управління;
- б) японська модель управління;
- в) європейська модель управління;
- г) європейська континентальна модель управління.

14. Визначте ступінь ієрархії в організаційній структурі ТНК відповідно цифрами 1, 2, 3, 4.

- а) мережа філій та відділень у регіоні;
- б) рада директорів;
- в) регіональний центр;
- г) материнські компанії.

15. Вкажіть, які з нижчеперелічених структур представляють вищий рівень керівництва ТНК?

- а) регіональні відділення;
- б) рада директорів;
- в) оперативно-холдингові компанії;
- г) центральні служби материнської оперативної компанії.

16. Якій з глобальних організаційних структур притаманний високий ступінь контролю, координації діяльності всієї транснаціональної мережі невеликою групою вищих менеджерів?

- а) глобальній регіональній структурі;
- б) глобальній функціональній структурі;
- в) змішаній структурі;
- г) матричній структурі.

17. Охарактеризуйте таку форму передачі управлінських знань як неформальне навчання?

- а) школа менеджменту та бізнесу, які готують дипломованих спеціалістів;
- б) формування підприємницької й управлінської культури;
- в) у процесі роботи без проходження спеціальних програм навчання;
- г) навчання персоналу філіалів на короткострокових курсах.

18. Які причини підвищують силу торгівлі ТНК як двигуна зростання?

- а) зовнішня орієнтація зменшує недосконалість ринку та веде до більшої ринкової конкуренції;
- б) іноземні інвестиції безпосередньо впливають на фактори виробництва та підсилюють потенціал порівняльних переваг, що веде до зростання торгівлі країни;
- в) підсилення потенціалу порівняльних переваг унаслідок діяльності ТНК;
- г) ТНК вкладають свої ресурси в переважний розвиток секторів з більшою доданою вартістю.

Практичне заняття № 13 - Економіка країн Північної Америки

Мета заняття: виявити географічні, культурні, соціально-економічні, етнічні та політичні підстави виділення Північноамериканського регіону.

План лекції

1. США: основні риси і тенденції соціально-економічного розвитку
2. Канада: зовнішні фактори розвитку.
3. Мексика: основні напрями розвитку

Завдання 1. Підготувати спільну (на групу) доповідь і презентацію з суспільно-географічної характеристики країни за планом (додаток Б) та надати оцінку економіко-географічного положення країни (додаток А). Охарактеризуйте його переваги й недоліки. Відповідь оформіть у вигляді таблиці 1.

Таблиця 1. Переваги й недоліки економіко-географічного положення країн

Переваги ЕГП регіону	Недоліки ЕГП регіону

Практичне заняття № 14 - Особливості економічного розвитку країн Західної Європи

Мета заняття: виявити географічні, культурні, соціально-економічні, етнічні та політичні підстави виділення країн Західної Європи

План лекції

1. Основні риси західноєвропейської економіки.
2. Головні тенденції в розвитку економіки.
3. Характерні риси державного регулювання в регіоні.
4. Система зовнішньоекономічних зв'язків

Завдання 1. Підготувати спільну (на групу) доповідь і презентацію з суспільно-географічної характеристики країни за планом (додаток Б) та надати оцінку економіко-географічного положення країни (додаток А). Охарактеризуйте його переваги й недоліки. Відповідь оформіть у вигляді таблиці 1.

Таблиця 1. Переваги й недоліки економіко-географічного положення країн

Переваги ЕГП регіону	Недоліки ЕГП регіону

Практичне заняття № 15 - Особливості економічного розвитку країн Південно-Східної Азії

Мета заняття: виявити географічні, культурні, соціально-економічні, етнічні та політичні підстави виділення країн Південно-Східної Азії

План лекції

1. Загальна характеристика економіки країн Південно-Східної Азії
2. Особливості розвитку економіки Брунею.
3. Особливості розвитку економіки Сінгапуру.
4. Особливості розвитку економіки Індонезії

Завдання 1. Підготувати спільну (на групу) доповідь і презентацію з суспільно-географічної характеристики країни за планом (додаток Б) та надати оцінку економіко-географічного положення країни (додаток А). Охарактеризуйте його переваги й недоліки. Відповідь оформіть у вигляді таблиці 1.

Таблиця 1. Переваги й недоліки економіко-географічного положення країн

Переваги ЕГП регіону	Недоліки ЕГП регіону

Практичне заняття № 16 - Економіка країн Африки

Мета заняття: виявити географічні, культурні, соціально-економічні, етнічні та політичні підстави виділення країн Африки

План лекції

1. Загальна характеристика господарства.
2. Основні галузі економіки.
3. Держава та економіка.
4. Зовнішньоекономічні зв'язки країн Африки

Завдання 1. Підготувати спільну (на групу) доповідь і презентацію з суспільно-географічної характеристики країни за планом (додаток Б) та надати оцінку економіко-географічного положення країни (додаток А). Охарактеризуйте його переваги й недоліки. Відповідь оформіть у вигляді таблиці 1.

Таблиця 1. Переваги й недоліки економіко-географічного положення країн

Переваги ЕГП регіону	Недоліки ЕГП регіону

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ З КУРСУ. ПИТАННЯ САМОКОНТРОЛЮ

Самостійна робота в обсязі 50 годин складається з вивчення матеріалу за допомогою конспектів лекцій, підручників, допоміжної літератури, а також підготовки до практичних занять та самостійного опрацювання. Теми, які виносяться для самостійного відпрацювання, здобувачі вивчають у вільний від занять час.

Перелік питань для самостійного опрацювання

№ п/п	Тема самостійної роботи	год
1	Світова фінансова система	4
2	Міжнародні фінансові ринки	4
3	Регулювання міжнародної економіки	4
4	Міжнародні інвестиційні відносини	4
5	Міжнародні кредитні операції	4
6	Міжнародна трудова міграція	4
7	Міжнародні розрахунки і платіжний баланс	4
8	Міжнародна економічна інтеграція	4
9	Механізм світової економіки	4
10	Світова економічна система	4
	Всього	40

Форма перевірки та оцінювання завдань самостійної роботи

№	Модулі, змістові модулі	Кількість годин	Кількість заходів	Оцінка в балах		Сума балів	
				min	max	min	max
1	2	3	4	5	6	7	8
Змістовий модуль 1.							
Обов'язкова робота:							
1.	- опрацювання окремих питань тем;	10	2	1	1	2	2
2.	- підготовка доповіді;	4	1	1	2	1	2
Індивідуальна робота:							
3.	- індивідуальне завдання;	x	x	x	x	x	x
4.	- підготовка презентацій;	X	1	1	2	1	2
Разом по 1 змістовому модулю		14	x	x	x	4	6
Змістовий модуль 2.							
Обов'язкова робота:							
1.	- опрацювання окремих питань тем;	6	1	1	1	1	1
2.	- підготовка	6	1	1	2	1	2

	практичних завдань						
Індивідуальна робота:							
3.	- підготовка презентацій	X	1	1	2	1	2
4.	- підготовка тез доповіді на конференцію	x	1	0	1	0	1
Разом по 2 змістовому модулю		12	x	x	x	4	6
1	- опрацювання окремих питань тем;	12	1	1	1	1	1
2	- тестування в <i>moodle</i>	2	1	1	2	1	2
Індивідуальна робота:							
3.	- підготовка наукової статті	x	1	0	3	0	3
Разом по 3 змістовому модулю		14	x	x	x	4	6
Всього самостійної роботи		40	x	x	x	12	40

Перелік тем наукової роботи здобувачів вищої освіти

1. Місце України у економіці світу
2. Науково технічний обмін
3. Міжнародна валютна система та причини криз
4. Завдання сталого розвитку світової економіки
5. Проблеми економічної безпеки країн світу
6. Кредитна заборгованість
7. Проблеми міграції

Наукова робота здійснюється в межах роботи наукового гуртка «Поглибленого вивчення міжнародної економіки».

ПИТАННЯ ДЛЯ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАТЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Питання для проміжного контролю по змістовному модулю 1.

Дайте визначення поняття “світова економіка”.

Що таке індекс розвитку суспільства і які його складові

Які критерії виділення підсистем світового господарства

Що представляють собою інструменти механізму світової економіки

Дайте визначення поняття “світова економічна безпека”.

Дайте визначення поняття “світовий економічний порядок”.

Питання для проміжного контролю по змістовному модулю 2

1. Дайте класифікацію мінеральній сировині і паливу.

2. Що з видобувних мінеральної сировини і палива займає найбільшу питому вагу
3. Яка питома вага прісних вод на Землі
4. Що таке трудові ресурси світового господарства
5. Що таке економічно активне населення
6. Типи вікової структури по групах країн.
7. Що таке фінансові ресурси світового господарства в широкому і вузькому розумінні
8. Структура світового фінансового ринку.
9. Що таке “підприємницькі ресурси світу”
10. Тіньова економіка світу і її види.
11. Причини виникнення тіньової економіки в різних групах країн.

Питання для проміжного контролю по змістовному модулю 3

Які особливості економічного розвитку країн Західної Європи

1. Ступінь державного регулювання в розвинутих країнах Західної Європи.
2. Які особливості економіки країн Північної Америки.
3. Які проблеми внутрішнього економічного розвитку США
4. Назвіть риси економічного розвитку Канади на сучасному етапі.
5. Назвіть особливості економічного стану країн Східної Європи та їх місце у світовому господарстві.
6. Назвіть причини сучасних проблем в економіці країн Африки.
7. Що є основною перепорою на шляху подальшої інтеграції країн світу
8. Яке місце країн Латинської Америки у світовому господарстві
9. Які основні моделі соціально-економічного розвитку країн Близького та Середнього Сходу
10. Роль нафтової промисловості у формуванні економічного потенціалу країн регіону.
11. Які особливості економічного розвитку країн Східної Азії
12. Які основні риси соціально-економічного розвитку країн Південної і Південно-Східної Азії, Австралії та країн Океанії
13. Дайте загальну характеристику країнам Африки та їх ролі в світовій економіці.
14. Які основні тенденції сучасної економічної інтеграції країн Африки

8.6.2 Питання для підсумкового контролю (залік)

1. Дайте визначення поняття “світова економіка”.
2. Що таке індекс розвитку суспільства і які його складові
3. Які критерії виділення підсистем світового господарства
4. Що представляють собою інструменти механізму світової економіки
5. Дайте визначення поняття “світова економічна безпека”.
6. Дайте визначення поняття “світовий економічний порядок”.

7. Дайте класифікацію мінеральній сировині і паливу.
8. Що з видобувних мінеральної сировини і палива займає найбільшу питому вагу
9. Характеристика запасів прісних вод на Землі
10. Трудові ресурси світового господарства
11. Економічно активне населення
12. Типи вікової структури по групах країн.
13. Фінансові ресурси світового господарства і
14. Структура світового фінансового ринку.
15. Підприємницькі ресурси світу
16. Тіньова економіка світу і її види.
17. Причини виникнення тіньової економіки в різних групах країн.
18. Сектори економіки і їх питома вага в різних групах країн.
19. Класифікація міжнародних економічних організацій.
20. Механізм надання кредитів МВФ.
21. Класифікація інтеграційних об'єднань світу.
22. Історія та передумови виникнення Європейського Союзу.
23. Дайте визначення поняття “транснаціональні корпорації”.
24. Джерела ефективної діяльності ТНК.
25. Які існують організаційні форми філій ТНК .
26. Принципи побудови організаційної структури ТНК.
27. Міжнародні стратегічні альянси
28. Яка мета утворення міжнародних стратегічних альянсів
29. Особливості економічного розвитку країн Західної Європи
30. Ступінь державного регулювання в розвинутих країнах Західної Європи.
31. Особливості економіки країн Північної Америки.
32. Проблеми внутрішнього економічного розвитку США
33. Назвіть риси економічного розвитку Канади на сучасному етапі.
34. Назвіть особливості економічного стану країн Східної Європи та їх місце у світовому господарстві.
35. Назвіть причини сучасних проблем в економіці країн Азії.
36. Що є основною перепоною на шляху подальшої інтеграції країн Європи
37. Яке місце країн Латинської Америки у світовому господарстві
38. Основні моделі соціально-економічного розвитку країн Близького та Середнього Сходу
39. Роль нафтової промисловості у формуванні економічного потенціалу країн регіону.
40. Особливості економічного розвитку країн Східної Азії
41. Основні риси соціально-економічного розвитку країн Південної і Південно-Східної Азії, Австралії та країн Океанії

42. Дайте загальну характеристику країнам Африки та їх ролі в світовій економіці.
43. Основні тенденції сучасної економічної інтеграції країн Африки
44. “Бразильське економічне диво” 60-70-х років ХХ ст.
45. Економічні інтереси США в Латинській Америці.
46. Вплив економічних конфліктів на економічний розвиток країн Середнього Сходу.
47. ОПЕК: історія створення і сфера діяльності.
48. Характерні риси господарського механізму Індії.
49. Світові фінансові кризи.
50. Вплив зовнішнього боргу на економіку країни (на прикладі Аргентини).

ВИМОГИ ЩОДО ОФОРМЛЕННЯ ПРЕЗЕНТАЦІЇ ЯК ПРАВИЛЬНО СКЛАСТИ ПРЕЗЕНТАЦІЮ:

Основні правила складання презентацій:

- мінімум тексту-максимум наочності (графіки, фото, відео, таблиць, схем і звук, тощо);
- правильно підібраний дизайн слайдів;
- правильно підібраний шрифт і колір тексту (текст повинен добре читатися);
- зберігати пропорції вставлених картинок і фото (дотримуватися чіткість зображення, звуку, відео);
- продумайте дизайн презентації;
- «тільки головне».

Для створення презентації використовуйте програму PowerPoint 9, Prezi Classic Desktop 7.7, Impress 8.7, [Kingsoft Office Suite](#) 8,3

Презентація складається з від 10 до 20 слайдів.

1 слайд – титульний слайд залікової роботи має містити дані про: університет; інститут; кафедру (*публічне управління і адміністрування та міжнародної економіки*); навчальну дисципліну; тему індивідуального завдання; прізвище та ініціали студента, курс, номер академічної групи; дату подання на перевірку (день, місяць, рік), посаду та науковий ступінь викладача, який повинен перевірити роботу.

2 слайд – зміст презентації (відобразити план роботи, розділи, з яких складається презентація)

3-N - Сама презентація (слайди, що розкриваються тему. Текст в слайдах оформляється за наступними вимогами : формат А5; інтервал 1,5; розмір шрифту – 14; гарнітура – Times New Roman).

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТА

За всі види робіт впродовж семестру (тести, опитування, контрольні роботи, реферати, тощо) здобувач вищої освіти може отримати до 60 балів. Здобувачі вищої освіти, що набрали менше 60 балів до сесії не допускаються. До складання заліку вони можуть бути допущені тільки після того, як наберуть необхідну кількість балів за рахунок виконання ІДЗ, ПТКЗ та ПР.

Поточний і підсумковий контроль знань здобувачів вищої освіти

№ змістового модулю	Кількість годин		Форма контролю	Кількість заходів	Оцінка		Сума	
	ЛК	ПЗ			min	max	min	max
1	6	8	Аудиторна робота: – опитування на заняттях; – контрольна робота; Самостійна робота: – опрацювання окремих питань тем; – підготовка презентацій; Разом:	2 1 6 2	1 2 1 1 2	2 10 1 2	2 2 6 2	4 10 6 4
2	4	5	Аудиторна робота: – опитування на заняттях; – виконання завдань; – контрольна робота; Самостійна робота: – опрацювання окремих питань тем; – підготовка презентацій; – підготовка тез доповіді на конференцію; – підготовка наукової статті; Разом:	1 1 1 1 4 1 1 1	1 1 1 2 1 1 0 0	2 2 1 10 1 2 1 3	1 1 1 2 1 0 0 7	2 2 1 10 2 2 1 25
3	10	7	Аудиторна робота: – опитування на заняттях; – виконання практичних завдань; Самостійна робота: – опрацювання окремих питань тем; – тестування в moodle; – підготовка презентацій; Разом:	1 2 1 1 2	1 2 1 10 1	1 2 2 15 2	1 2 2 10 2	1 2 1 15 4
			Разом:				17	23

Поточний контроль знань	36	60
Підсумковий тестовий контроль знань (MOODLE.)	24	40
Всього по дисципліні	60	100

Здобувачі вищої освіти, що набрали менше 60 балів до сесії не допускаються. До складання заліку такі можуть бути допущені тільки після того, як наберуть необхідну кількість балів.

Шкала оцінювання за наукову роботу

Студентам можуть нараховуватись додаткові заохочувальні бали за виконання робіт, непередбачених робочою навчальною програмою: участь в міжнародній конференції (10 б); участь у всеукраїнській конференції (10 б); участь у університетській конференції (10 б); публікація статті в міжнародному виданні (20 б); публікація статті в фаховому виданні України (15 б); публікація статті в студентському збірнику праць (10 б); участь у I етапі Всеукраїнської студентської олімпіади (20 б); участь у II етапі Всеукраїнської студентської олімпіади (25 б); перемога у I етапі Всеукраїнської студентської олімпіади (25б); перемога у II етапі Всеукраїнської студентської олімпіади (30 б); участь у I турі Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт (20 б); участь у II турі Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт (25 б); перемога у I турі Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт (25 б); перемога у II турі Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт (30 б); участь у інших конкурсах наукових робіт, проектів (20 б); перемога у Всеукраїнському студентському конкурсі наукових робіт, проектів, у інших конкурсах наукових робіт, проектів (25 б); робота в студентському науковому гуртку (групі) (10б).

6.7. Розподіл балів, які отримують здобувачів вищої освіти, та шкала оцінювання

Шкала оцінювання ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для заліку
90 - 100	A	Зараховано
82 - 89	B	
75 - 81	C	
64 - 74	D	
60 - 63	E	
35 - 59	FX	Не зараховано
0 - 34	F	

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Міжнародна економіка та міжнародні економічні відносини : практикум : навч. посіб. / В.В. Козик, Л.А. Панкова, Ю.В. Огерчук, О.Ю. Григор'єв, А.О. Босак. – 3-є вид., переробл. і доповн. – К. : Знання, 2016. – 583 с.

Гончаренко І.В. Міжнародні економічні відносини навчальний посібник/ І.В. Гончаренко, О.Є. Новіков// Миколаїв : Видавництво МНАУ, 2016. – 221 с

Гончаренко І. В. Експорт аграрної продукції регіону в контексті глобальних тенденцій /І.В. Гончаренко, А.Ю. Козаченко// Вісник аграрної науки Причорномор'я. – 2016. – Випуск 4 (92). –С.23–33.

Гончаренко І. В. Виявлення експортних можливостей регіону за допомогою International Trade Centre/І.В. Гончаренко, Н. П. Шведова, О. Є. Кузьмін, Р. Л. Логвиненко// Вісник аграрної науки Причорномор'я. – 2017. – Випуск 4 (96). –С.36–44

Гончаренко І. В. Запровадження економічної моделі замкнутого циклу у Миколаївській області І. В. Гончаренко, О.Є. Кузьмін, Є.Б. Нерознак, Н.О. Скибінський Вісник Аграрної науки Причорномор'я Вип.1 2019).- С. 4-10.

Міжнародна економіка: термінологічний словник [Текст] / А.О. Старостіна, О.Л. Каніщенко, О.Ю. Кузьома та ін. / За заг. ред. А.О. Старостіної. – К.: «НВП «Інтерсервіс», 2017. – 250 с.

Міжнародна економічна діяльність України [Текст]: навч. посіб. / В.П. Галушко та ін. – Київ: НУБіП України, 2016. – 447 с.

Міжнародна економічна діяльність України: опор. конспект лекцій / Т.М. Мельник, І.В. Таран; Київ. нац. торг.-екон. ун-т. – Київ: КНТЕУ, 2016. – 223 с.

Міжнародна економіка: методичні рекомендації для практичних занять і самостійної роботи для здобувачів вищої освіти ступеня «бакалавр» денної та заочної форми навчання спеціальностей 051 «Економіка», 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», 071 «Облік і оподаткування» - Миколаїв, с. 43

[Україно-англо-польський глосарій зовнішньоекономічної діяльності](#) // АВ Ключник, ІВ Гончаренко, НІ Галунець, АА Гусенко – 2018. – 83с.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.

2. Офіційний сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.stat.gov.ua>. –

3. Світова організація торгівлі (СОТ) та щорічне видання [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.wto.org>

4. Організація об'єднаних націй (ООН). [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.un.org>. –

5. Міжнародний валютний фонд (МВФ) та видання МВФ The World Economic Outlook . [Електронний ресурс] Режим доступу: [http:// www. imf.org](http://www.imf.org).
6. Організація економічного співробітництва та розвитку [Електронний ресурс] Режим доступу: [http:// www.oecd.org](http://www.oecd.org)
7. Група Світового банку та щорічне видання цієї групи [Електронний ресурс] Режим доступу: [http:// www.worldbank.org](http://www.worldbank.org).
8. Міжнародна організація праці (МОП) [Електронний ресурс] Режим доступу: [http:// www.ilo.org](http://www.ilo.org)
9. Міжнародна продовольча та сільськогосподарська організація [Електронний ресурс] Режим доступу: [http:// www.fao.org](http://www.fao.org)
10. Офіційних сайт Європейського Союзу (ЄС) [Електронний ресурс] Режим доступу: [http:// www.europa.eu.int](http://www.europa.eu.int)
11. Статистична служба Європейської комісії (Євростат) [Електронний ресурс] Режим доступу: [http:// www. europa.eu.int](http://www.europa.eu.int).
12. Офіційний сайт міжнародного торгового центру (торгівельна статистика) [Електронний ресурс] Режим доступу: [http:// www.trademap.org/Index.asp](http://www.trademap.org/Index.asp)
13. Інститут міжнародної економіки. Вашингтон [Електронний ресурс] Режим доступу: [http:// http://www.iie.com](http://www.iie.com).
14. Національний банк України [Електронний ресурс] Режим доступу: [http:// www.bank.gov.ua](http://www.bank.gov.ua)
15. Державний комітет статистики України [Електронний ресурс] Режим доступу: [http:// www.ukrstat.gov.ua](http://www.ukrstat.gov.ua)
16. Інформаційний ресурс Гарвардського університету [Електронний ресурс] Режим доступу: [http:// http://atlas.cid.harvard.edu](http://atlas.cid.harvard.edu)
17. Лондонська біржа дорогоцінних металів [Електронний ресурс] Режим доступу: [http:// http://www.kitco.com/](http://www.kitco.com/)

План суспільно-географічної характеристики країни (регіону):

1. Загальні відомості та особливості економіко- й політико-географічного положення країни. Соціально-економічний портрет країни: місце країни у світі (площа, населення, загальний ВВП і ВВП на душу населення, темпи росту ВВП, ІРПП). Особливості політико- й економіко-географічного положення. Форма державного правління і державного устрою. Адміністративно-територіальний поділ. Державні символи країни. Міжнародні організації, до складу яких входить країна.

2. Природно-ресурсний потенціал країни та його оцінка. Особливості геологічної будови і рельєфу. Обсяг і структура мінерально-сировинних ресурсів. Клімат, його господарська оцінка. Гідрографічна мережа: енергетична, транспортна, водогосподарська, рекреаційна оцінка. Грунтовий покрив, оцінка родючості ґрунтів. Рослинний і тваринний світ, їх господарське значення.

3. Суспільно-географічна характеристика населення і розселення країни. Чисельність, особливості формування населення. Показники природного і міграційного руху населення, структура населення. Етнічний та конфесійний склад. Оцінка трудових ресурсів, структура зайнятості. Розміщення населення. Сучасна система розселення, урбанізація, основні міські агломерації. Мегаполіси. Демографічна політика.

4. Особливості економічного розвитку і загальна характеристика господарства країни. Особливості формування господарського комплексу країни. Структура ВВП. Місце країни в міжнародному поділі праці. Основні риси і тенденції сучасного господарства.

5. Промисловість країни, її галузева і територіальна структура. Основні тенденції розвитку, структурні та територіальні зрушення. Найбільші ТНК, їх галузева спеціалізація.

Добувна промисловість, основні види мінеральних ресурсів, ступінь забезпеченості та обсяги видобутку (паливні, рудні і нерудні).

Паливно-енергетичний комплекс, його структура. Паливні ресурси: нафта, газ, кам'яне вугілля та інші (кількісна та якісна оцінка). Електроенергетика.

Переробна промисловість: структура, географія розміщення, основні тенденції. Чорна металургія: обсяги виробництва, тенденції розвитку, зміна географії сировинної бази, основні райони і найбільші металургійні комбінати. Кольорова металургія, основні підгалузі і географія розміщення, джерела сировини та енергії, обсяги виробництва, тенденції розвитку. Машинобудування і металообробка. Основні галузі спеціалізації та центри, найбільші ТНК. Види машинобудування. Важке машинобудування. Транспортне машинобудування: залізничне, автомобілебудування,

суднобудування, авіаракетокос-мическое. Новітні види машинобудування, структурні та територіальні зрушення. Хімічна промисловість. Сировинна база. Галузева структура та особливості розміщення. Основна хімія (виробництво мінеральних добрив, сірки, соди та ін.). Органічна хімія (нафтохімія, виробництво синтетичного каучуку, хімічних волокон, пластмас). Тонка хімія (фармацевтика, мікробіологічні виробництва, парфумерія). Лісопромисловий і будівельно-індустріальний комплекси. Легка і харчова промисловість, спеціалізація і територіальна організація.

6. Сільське господарство країни. Сільське господарство: значення для економіки країни. Інтенсивність і ефективність виробництва, галузева структура. Рівень самозабезпеченості країни. Рослинництво. Зернові, олійні, бульбоплідні, цукроносні та інші культури. Географія галузі, спеціалізація експорту. Тваринництво. Провідні галузі, структурні та територіальні зрушення.

7. Транспорт країни. Основні види та їх роль у внутрішніх і міжнародних перевезеннях. Автомобільний, залізничний, повітряний і трубопровідний транспорт. Обсяги пасажиро- та вантажоперевезень. Динаміка розвитку.

8. Сфера послуг країни, провідні галузі. Банківська і фінансова сфера, НДДКР, туризм, система телекомунікацій (телефонний і супутниковий зв'язок, електронна пошта, інтернет). Найбільші компанії.

9. Зовнішньоекономічні зв'язки країни. Структура зовнішньоторговельного балансу. Географія і структура зовнішньої торгівлі. Інвестиційна діяльність, експорт та імпорт капіталу.

10. Внутрішні відмінності. Економічні райони. Регіональні диспропорції в економічному розвитку і регіональна економічна політика країни. Сучасна мережа економічних районів та їх суспільно-географічна характеристика. Спеціалізація економічних районів та їх частка в структурі промислового і сільськогосподарського виробництв, сфері послуг країни.

11. Проблеми та перспективи розвитку країни.

**План характеристики економіко-географічного
положення об'єкта (країни, регіону):**

1. Положення на карті світу.
2. Положення відносно сусідів.
3. Положення відносно морів і океанів та їх частин.
4. Положення відносно транспортних і комунікаційних шляхів – автомобільних, залізничних, морських і річкових шляхів, авіатрас, нафто- і газопроводів, оптико-волоконних ліній зв'язку і ЛЕП, аеропортів, морських і річкових портів тощо (*транспортно-географічне положення*).
5. Положення відносно паливно-енергетичних і сировинних баз, великих промислових центрів і районів (*промислово-географічне положення*).
6. Положення відносно агороресурсов, споживачів і виробників агропродукції, сільськогосподарських зон (*агрогеографічне положення*).
7. Положення відносно концентрації населення, трудових ресурсів та науково-технічних кадрів (*демогеографічне положення*).
8. Положення відносно об'єктів соціальної сфери, в першу чергу центрів обслуговування – культурного, науково-освітнього, релігійного, медичного тощо (*соціально-географічне положення*).
9. Положення відносно об'єктів, що мають військово-стратегічне значення (військових баз, угруповань військ, ядерних об'єктів, шахт балістичних ракет, підприємств, що виробляють ядерну зброю), підприємств ВПК, а також щодо військово-політичних угруповань країн (НАТО), «гарячих точок» планети тощо (*військово-географічне положення*).
10. Положення відносно місць, що мають екологічні проблеми, наприклад, пунктів викиду забруднюючих речовин, районів радіоактивного забруднення, а також потенційно небезпечних об'єктів, що створюють екологічну загрозу (*еколого-географічне положення*).
11. Положення щодо ринків збуту (*збуто- або ринково-географічне положення*).

Оцінка: вигідне, невигідне.

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

Методичні рекомендації

для практичних занять і самостійної роботи для здобувачів вищої освіти ступеня «бакалавр» спеціальностей 051 «Економіка», 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», 071 «Облік і оподаткування» денної та заочної форми навчання

Укладачі: **Гончаренко** Ірина Василівна
Галунець Наталія Іванівна

Формат 60x84 1/16. умов. друк. арк. 2,5
Тираж 50 прим. Зам _____

Надруковано у видавничому відділі
Миколаївського національного аграрного університету
54020, м. Миколаїв, вул. Георгія Гонгадзе, 9

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4490 від 20.02.2013